ชินจริตย

ฯนโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสฯ

๑. อุตฺตมํ อุตฺตมงฺคน นมสฺสิตฺวา มเหสิโน;
นิพฺพาณมธุทํ ปาทปงฺกชํ สชฺชนาลินํฯ

๒. มหาโมหตมํ โลเก ธํเสนฺตํ ธมฺมภากรํ;
ปาตุภูตํ มหาเตชํ ธมฺมราโชทยาจเลฯ

๓. ชนฺตุจิตฺตสเร ชาตํ ปสาทกุมุทํ สทา;
โพเธนฺตํ สงฺฆวนฺทญฺจ สิโลรุกิรณุชฺชลํฯ

๔. ตหึ, ตหึ สุวิตฺถิณฺณํ ชินสฺส จริตํ หิตํ;
ปวกฺขามิ สมาเสน สทา’นุสฺสรณตฺถิโกฯ

๕. ปณิตํ ตํ สรนฺตานํ ทุลฺลภมฺปิ สิวํปทํ;
อทุลฺลภํ ภเว โภคปฏิลาภมฺหิ กา กถา?

๖. ตสฺมา ตํ ภณฺญมานํ เม จิตฺตวุตฺตปทกฺกมํ;
สุนฺทรํ มธุรํ สุทฺธํ โสตุโสตรสายนํฯ

๗. โสตหตฺถปฺปฏฺฐา สมฺมา คเหตฺวาน นิรนฺตรํ;
อชรามรมิ’จฺฉนฺตา สาธโว ปริภุญฺชถฯ

๘. กปฺปสตสหสฺสสฺส จตุนฺนํ จา’ปิ มตฺถเก;
อสเงฺขยฺยานมา’วาสํ สพฺพทา ปุญฺญกามินํฯ

๙. นานารตนสมฺปนฺนํ นานาชนสมากุลํ;
วิจิตฺตาปณ สํกิณฺณํ โตรณ คฺฆิก ภูสิตํฯ

๑๐. ยุตฺตํ ทสหิ สเทฺทหิ เทวินฺทปุรสนฺนิภํ;
ปุรํ อมรสงฺขาตํ อโหสี รุจิรํ วรํฯ

๑๑. ตหึ พฺราหฺมนฺวเย ชาโต สพฺพโลกาภิปูชิโต;
มหาทโย มหาปโญฺญ อภิรูโป มโนรโมฯ

๑๒. สุเมโธ นาม นาเมน เวทสาครปารคู;
กุมาโร’สิ ครูนํ โส อวสาเน ชินํกุโรฯ

๑๓. ราสิวฑฺฒกมเจฺจน ทสฺสิตํ อมิตํ ธนํ;
อเนกสตคเพฺภสุ นิจิตํ ตํ อุทิกฺขิยฯ

๑๔. ธนสนฺนิจยํ กตฺวา อโห มยฺหํ ปิตาทโย;
คตา มาสกเม’กมฺปิ เนวา’ทาย ทิวํ อิติฯ

๑๕. สํเวคมฺ’ปยาโต’วจีมเนฺตสี’ติ คุณากโร;
ธนสารํ อิหํ คยฺห คนฺตุํ ยุตฺตนฺติ เม ปนฯ

๑๖. รโหคโต นิสีทิตฺวา สุนฺทเร นิชมนฺทิเร;
เทเห โทโส อุทิกฺขโนฺต โอวทโนฺต’ปิ อตฺตโนฯ

๑๗. เภทนํ ตนุโนทุกฺขํ ทุโกฺข ตโสฺส’ทโย’ปิ จ;
ชาติธโมฺม ชราธโมฺม วฺยาธิธโมฺม อหํ อิติฯ

๑๘. เอวมา’ทีหิ เทหสฺมึ ทิสฺวา โทเส อเนกธา;
ปุเร เภรึ จราเปตฺวา อาโรเจตฺวาน ราชิโนฯ

๑๙. เภรินาทสฺคเนฺธน ยาจกาลิสมาคเต;
ทานกิญฺชกฺขโอเฆน สตฺตาหํ ปีนยี ตโตฯ

๒๐. ทานคฺคหิมพินฺทูนํ นิปาเตนา’ปิ ธํสนํ;
อยาตํ ตํ วิโลเกตฺวา รตนมฺพุชกานนํฯ

๒๑. รุทโต ญาติสงฺฆสฺส ชลิตานลกานนา;
คชิโนฺท วิย เคหมฺหา นิกฺขมิตฺวา มโนรมาฯ

๒๒. มหนฺตํ โส มหาวีโร อุปคญฺฉิ หิมาลยํ;
หริจนฺทนกปฺปูราครุคเนฺธหิ วาสิตํฯ

๒๓. สุผลฺลจมฺปกาโสกปาฎลีติลเกหิ จ;
ปูคปุนฺนาคนาคาทิปาทเปหิ จ มณฺฑิตํฯ

๒๔. สีหวฺยคฺฆตรเจฺฉหิ อิภทีปิกปีหิ จ;
ตุรงฺคมาทิเนเกหิ มิเคหิ จ สมากุลํฯ

๒๕. สาฬิการวิหํเสหิ หํสโกญฺจสุเวหิ จ;
กโปตกรวีกาทิสกุเนฺตหิ จ กูชิตํฯ

๒๖. ยกฺขรกฺขสคนฺธพฺพเทวทานวเกหิ จ;
สิทฺธวิชฺชาธราทีหิ ภูเตหิ จ นิเสวิตํฯ

๒๗. มโนสีลินฺทนีโลรุจารุปพฺพตปนฺติหิ;
สชฺฌุเหมาทิเนเกหิ ภูธเรหิ จ ภาสุรํฯ

๒๘. สุวณฺณมณิโสปานเนกติตฺถสเรหิ จ;
โสภิตํ ตตฺถ กีฬนฺตเนกเทวงฺคนาหิ จฯ

๒๙. สีตสีกรสญฺฉนฺนนิชฺฌรานํ สเตหิ จ;
กิณฺณโรรครเงฺคหิ รเมฺมหิ วิราชิตํฯ

๓๐. สิขณฺฑิสณฺฑนเจฺจหิ ลตานํ มณฺฑเปหิ จ;
เสตวาลุกสญฺฉนฺนมาลเกหิ จ มณฺฑิตํฯ

๓๑. สุวณฺณมณิมุตฺตาทิ อเนกรตนากรํ;
อิจฺฉนฺตานํ ชนาลีนํ ปุญฺญกิญฺชกฺขมา’ลยํฯ

๓๒. ตม’โชฺฌคยฺห โส ธีโร สหสฺสเกฺขน มาปิเต;
ทิสฺวา อิสิปริกฺขาเร ปณฺณสาลวเร ตหิํฯ

๓๓. อิสิเวสํ คเหตฺวาน วิหรนฺโต สมาหิโต;
สตฺตาห’พฺภนฺตเร ปญฺจ อภิญฺญ’ฎฺฐวิธา’ปิ จฯ

๓๔. อุปฺปาเทตฺวา สมาปตฺติสุเขเน’จ ตโปธโน;
นภสา ทิวเส’กสฺมิํ คจฺฉนฺโต ชนตํ อิสิฯ

๓๕. โสเธนฺตม’ญฺชสํ ทิสฺวา โอตริตฺวา นภา ตหิํ;
อิติ ตํ ชนตํ ปุจฺฉิ กสฺมา โสเธถ อญฺชสํฯ

๓๖. สุเมธ ตฺวํ นชานาสิ ทีปงฺกรตถาคโต;
สโมฺพธิมุ’ตฺตมํ ปตฺวา ธมฺมจกฺกม’นุตฺตรํฯ

๓๗. ปวเตฺตตฺวาน โลกสฺส กโรนฺโต ธมฺมสงฺคหํ;
รมฺมํ รมฺมปุรํ ปตฺวา วสตี’ห สุทสฺสเนฯ

๓๘. ภิกฺขุสตสหเสฺสหิ จตูหิ วิมเลหิ ตํ;
นิมนฺตยิมฺห ทาเนน มยํ โลเกกนายกฯ

๓๙. ตสฺส อาคมนตฺถาย มคฺคํ โสเธม จกฺขุม;
อิติ โสตสฺส โส ตสฺส สุขํ เทโนฺต ชโน’พฺรวิํฯ

๔๐. พุโทฺธ’ติ วจนํ สุตฺวา ปีติโย’ทคฺคมานโส;
สกภาเวน สณฺฐาตุํ เนวสกฺขิ คุณากโรฯ

๔๑. เตนา’รทฺธญฺชสา ธีโร ยาจิตฺวาน ปเทสกํ;
ลภิตฺวา วิสมํ ฐานํ สมํ กาตุํ สมารภิฯ

๔๒. นา’ลงฺกเตเยว ตหิํ ปเทเส,
โลเกกนาโถ สนรามเรหิ;
สมฺปูชิโต โลกหิโต มเหสิ,
วสีหิ สทฺธิํ ปฏิปชฺชิ มคฺคํฯ

๔๓. ฉพฺพณฺณรํสิชาเลหิ ปชฺชลนฺตํ ตถาคตํ;
อาคจฺฉนฺตํ ตหิ ทิสฺวา โมทมาโน วิจินฺตยิฯ

๔๔. ยนฺนูนิ’มสฺส ธีรสฺส เสตุํ กตฺวาน กทฺทเม;
สกตฺตานํ นิปชฺชเย สสงฺฆสฺส มเหสิโนฯ

๔๕. ทีฆรตฺตาม’ลํ ตํ เม หิตาย จ สุขาย จ;
อิเจฺจ’วํ จินฺตยิตฺวาน นิปโนฺน’โส ชินงฺกุโรฯ

๔๖. ปโพเธตฺวาน ทิสฺวาน จารุโลจนปงฺกเช;
ปุน’เป’วํ วิจิเนฺตสิ นิปโนฺน ธิติมา ตหิํฯ

๔๗. อิเจฺฉยฺยํ เจ’หม’เชฺช’ว หนฺตฺวา’นนฺตรเณ ภเว;
สงฺฆสฺส นวโก หุตฺวา ปวิเสยฺยํ ปุรํ วรํฯ

๔๘. กิม’ญฺญาตกเวเสน เกฺลสนิพฺพาปเณน เม;
อยํ พุโทฺธ’ว’หํ พุโทฺธ หุตฺวา โลเก อนุตฺตโรฯ

๔๙. ชนตํ ธมฺมนาวาย ตาเรตฺวาน ภวณฺณวาว;
นิพฺพาณปุรมา’เนตฺวา เสยฺยํ เม ปรินิพฺพุตํฯ

๕๐. อิเจฺจ’วํ จินฺตยิตฺวาน นิปโนฺน กทฺทเม ตหิํ;
สุวณฺณกทลิกฺขนฺธสนฺนิโภ โส’ติ โสภติฯ

๕๑. ฉพฺพณฺณรํสีหิ วิราชมานํ,
ทิสฺวา มนุญฺญํ สุคตตฺตภาวํ;
สญฺชาตปีตีหิ อุทคฺคจิโตฺต,
สโมฺพธิยา ฉนฺทม’กาสิ ธีโรฯ

๕๒. อาคนฺตฺวาน ตหิํ ฐานํ อิสิํ ปเงฺก นิปนฺนกํ;
โลกสฺส เสตุภูโต’ปิ เสตุภูตํ ตม’ตฺตโนฯ

๕๓. ทิสฺวา อุสฺสีสเก ตสฺส ฐตฺวา โลเกกเสตุโน;
โลเกกโลจโน ธีโร ทีปงฺกรตถาคโตฯ

๕๔. โคตโม นาม นาเมน สมฺพุโทฺธ’ยํ อนาคเต;
ภวิสฺสตีติ วฺยากาสิ สาวเก จ ปุราทิเกฯ

๕๕. อิทํ วตฺวาน กตฺวาน สสโงฺฆ ตํ ปทกฺขิณํ;
ปูเชสิ อฏฺฐมุฏฺฐีหิ กุสุเมหิ คุณปฺปิโยฯ

๕๖. อิติ กาตูน ปายาสิ สสโงฺฆ โลกนายโกว;
รมฺมกํ นาม นครํ รมฺมารามาลยาลยํ

๕๗. ชินสฺส วจนํ สุตฺวา อุฏฺฐหิตฺวาน ปงฺกโต;
มุทิโต เทวสเงฺฆหิ กุสุมาทีหิ ปูชิโตฯ

๕๘. ปลฺลงฺกมา’ภุชิตฺวาน นิสีทิ กุสุมาสเน;
มหาตโป มหาปโญฺญ สุเมโธ ทมิตินฺทฺริโยฯ

๕๙. เทวา ทสสหเสฺสสุ จกฺกวาเฬสุ โมทิตา;
อภิตฺถวิํสุ ตํ ธีรํ นิสินฺนํ กุสุมาสเนฯ

๖๐. นิสิโนฺน อุปธาเรสิ ธเมฺม พุทฺธกเร ตทา;
กิมุทฺธํ วา อโธ วา’ปิ ทิสาสุ วิทิสาสุ จฯ

๖๑. อิเจฺจ’วํ วิจินโนฺต โส สกลํ ธมฺมธาตุกํ;
อทฺทกฺขิ สกสนฺตาเน ปฐมํ ทานปารมึฯ

๖๒. เอวเม’วํ คเวสโนฺต อุตฺตรึ ปารมี วิทู;
สพฺพา ปารมิโย ทิสฺวา อตฺตโน ญาณจกฺขุนาฯ

๖๓. สํสาเร สํสรโนฺต โส พหุํ ทุกฺขํ ติติกฺขิย;
คเวสโนฺต’มตํ สโนฺต ปูเรตฺวา ทานปารมึฯ

๖๔. สตฺตนํ กปฺปรุโกฺข’ว จินฺตามณิ’ว กามโท;
อิจฺฉิติจฺฉิตมนฺนาทึ ททโนฺต ททตํ วโรฯ

๖๕. ตารกาหิ พหุํ กตฺวา นเภ จารุวิโลจเน;
อุปฺปาเฏตฺวา ททํ ธีโร ยาจกานํ ปโมทิโตฯ

๖๖. มหิยา ปํสุโต จา’ปิ สมุโทฺททกโต’ธิกํ;
ททํ สรีรมํสญฺจ โลหิตมฺปิ จ อตฺตโนฯ

๖๗. โมลินา’ลงฺกเต สีเส’ธิกํ กตฺวา สิเนรุโต;
กมฺปยิตฺวา มหึ เทโนฺต สุเต จา’ปิ สกงฺคตาวฯ

๖๘. สีลเนกฺขมฺมปญฺญาที ปูเรตฺวา สพฺพปารมี;
เวสฺสนฺตรตฺตภาเว’ วมฺปตฺวา ตมฺภา จุโต ปนฯ

๖๙. อุปฺปชฺชิตฺวา สุราวาเส สุนฺทเร ตุสิเต ปุเร;
วสโนฺต สุจิรํ กาลํ ภุตฺวานา’ตนฺตสมฺปทํฯ

๗๐. กตญฺชลีหิ เทเวหิ ยาจิโต ทิปทุตฺตโม;
สโมฺพธาย มหาวีร กาโล ตฺยฺหนฺติอาทินาฯ

๗๑. วิโลเกตฺวาน กาลาทึ ญตฺวา กาลนฺติ โพธิยา;
ปฏิญฺญํ เทวสงฺฆสฺส ทตฺวา นนฺทนกานนํฯ

๗๒. คนฺตฺวาน เทวสเงฺฆหิ สุคตึ คจฺฉิ’โต จุโต;
อภิตฺถุโต มหาปโญฺญ จวิตฺวาน ตโต อิธฯ

๗๓. สุสชฺชิตโงฺครุตฺรงฺคมากุเล,
วิจิตฺตนานาปณปณฺยสมฺปเท;
มโนรมุตฺตุงฺคชินฺทราชิเต,
วิภูสิเต โตรณเกตฺราสิหิฯ

๗๔. อลงฺกตฎฺฎาลวิสาลมาลเย,
สุโคปุเร สุนฺทรสุนฺทราลเย;
สุทสฺสนีเย กปิพัวฺหเย ปุเร,
ปุรินฺททสฺสา’ปิ ปุรสฺส หาสเกฯ

๗๕. ภูปาลโมฬิรตนาลินิเสวิตงฺฆิ,

ปเงฺกรุหํ วิมลเนกคุณาธิวาสํ;
โอกฺกากราชกุลเกตุมนาถนาถํ,
สุโทฺธทนํ นรปตึ ปวรํ ปฏิจฺจฯ

๗๖. โส สชฺฌุทามธวลามลทสฺสนีย,
โสณฺฑาย สํคหิตเสตวรารจินฺทํ;
จนฺทาวทาตวรวารณราชวณฺณํ,
สนฺทสฺสยิตฺว สุปิเนน วิสาลปโญฺญฯ

๗๗. พิมฺพาธราย วิกจุปฺปลโลจนาย,
เทวินฺทจาปรติจฺฉฺฒนภูลตาย;
สมฺปุณฺณโสมฺมวิมลินฺทุวรานนาย,
โสวณฺณหํสยุคจารุปโยธรายฯ

๗๘. ปาทารวินฺทกรปลฺลวสุนฺทราย,
โสวณฺณวณฺณตนุวณฺณวิราชิตาย;
สีลาทิเนก คุณภูสนภูสิตาย,
มายาย ราชวนิตายุ'ปคณฺฉิ กุจฺฉึฯ

๗๙. ปฏิสนฺธิกฺขเณ ตสฺส ชาตา'เนกวิธพฺภุตา;
อถา'ยํ คหิตารโกฺข นเรหิ อมเรหิ จฯ

๘๐. มนุญฺญรตฺตมฺพุชกณฺณิกาย,
มา'สีนสิงฺคีปฏิมา'ว รมฺมา;
สุวณฺณวโณฺณ ทิปทานมิโนฺท,
ปลฺลงฺกมา'ภุญฺฉิย มาตุคเพฺภฯ

๘๑. มณิมฺหิ วิปฺปสนฺนมฺหิ รตฺตสุตฺตมิ'วา'วุตํ;
มาตุจิตฺตมฺพุชํ ธีโร โพธยโนฺต ปทิสฺสติฯ

๘๒. ทสมาสาวสานมฺหิ เทวี รโญฺญ กเถสิ'ทํ;
มยฺหํ ญาติฆรํ เทว คนฺตุมิ'จฺฉาม'หํ อิติฯ

๘๓. รโญฺญ'ถ สมนุญฺญตา คจฺฉนฺติ กุลม'ตฺตโน;
มหตา ปริหาเรน ทิพฺพญฺชส สมญฺชเสฯ

๘๔. สุรภิกุสุมสณฺฑาลงฺกตสฺสาลสณฺฑํ,
สมทหมรมาลาคียมานคฺคนาทํ;
นยนวิหคสเงฺฆ อวฺหยนฺตํ'ว ทิสฺวา,
วิปุลรตินิวาสํ ลุมฺพินีกานนํ ตํฯ

๘๕. วิปุลตรรตึ สา ตมฺหิ กาตูน รเมฺม,
อมรยุวติลีลาจารุลีลาภิรามา;
วิกสิตวรสาลโสฺส'ปคนฺตฺวาน มูลํ,
สยม'ตินมิเต กํ สาลสาขํ อคณฺหิฯ

๘๖. ตสฺมึ ขเณ กมฺมชมาลุต'สุสา,
จลึสุ สานีหิ ปริกฺขิปิตฺวา;
เทวึ ชโน ตํ อภิปาลยนฺโต,
ตมฺหา ปฏิกฺกมฺม สุสณฺฐิตา'ถฯ

๘๗. สคจารุเหมวลยาทิวิภูสิเตน,
อจฺจนฺตตมฺพนขรํสิสมุชฺชเลน;
ตุลาติโกมลสุรตฺตกเรน สาขํ,
โอลมฺพ ตตฺถ มชเนสิ ฐิตา'ว ธีรํฯ

๘๘. โสวณฺณวณฺณตนุวณฺณวิราชมานํ,
เนตฺตาภิรามมตุลํ อตุลาย คพฺภา;
สมฺมา ปสาริตกรงฺฆียุคาภิรามํ,
ปงฺกรุหา กณกหํสมิ'โว'ตรนฺตํฯ

๘๙. พฺรหฺมา มนคฺฆรติวฑฺฒนเหมชาล,
มา'ทาย เตน อุปคมฺม ปฏิคฺคเหตฺวา;
''สโมฺมท เทวิ อย ม'คฺคตโร สุโต เต,
ชาโต''ติ ตาย ปุรโต กถยึสุ ฐตฺวาฯ

๙๐. ชายนฺติ เสสมนุชา มลมกฺขิตงฺคา,
ชาโต ปเน'ส ปวโร ทิปทานมิโนฺท;
อจฺจนฺต สณฺหมลกาสิกวตฺถกมฺหิ,
นิกฺขิตฺตนคฺฆตรจารุมณี'ว สุโทฺธฯ

๙๑. เอว'มฺปิ สเนฺต สภโต'ปคนฺตฺวา,
เทฺว วาริธารา สุภคสฺส เทเห;
ชเนตฺติเทเห'ปิ อุตุํ มนุญฺญํ,
คาหาปยุํ มงฺคลกิจฺจตายฯ

๙๒. เตสํ กรํ รติกรา อชินปฺปเวณี,
มา'ทาย เตน อุปคมฺม ปฏิคฺคเหสุํ;
เทวา ทุกูลมยจุมฺพฏเกน วีรํ,
เตสํ กรํ นรวรา นรสีหราชํฯ

๙๓. เตสํ กรา รติกโร วิมโล'ว จโนฺท,
จกฺกงฺกิโตรุจรเณหิ มหีตลสฺมึ;
สมฺมา ปติฏฺฐิย ปุรตฺถิมกํ ทิสํ โส,
โอโลกยิตฺถ กมลายตโลจเนหิฯ

๙๔. เอกงฺคนา เนกสตานิ จกฺก,
วาฬาน'เหสุํ สนรามรา'ถ;
ธีรํ สุคนฺธปุปฺผภูตีหิ เตสุ,
สมฺปูชยนฺตา อิทม'พฺรวึสุฯ

๙๕. นเตฺถ’ตฺถ ตุเมฺหหิ สโม สุธีส,
เอโก ปุมา’ป’คฺคตโร กุโต’ติ;
เอวํ ทิสา โลกิย โลกนาโถ,
ตเปกฺขมาโน สทิส’มฺปิ เอกํฯ

๙๖. อุตฺตรา’ภิมุโข สตฺตปทํ คนฺตฺวา กเถสิ’ทํ,
‘‘อโคฺค’หมสฺมิ โลกสฺส เชโฏฺฐ เสโฏฺฐ’’ติอาทิกํฯ

๙๗. อนญฺญสาธารณนาทมุ’ตฺตมํ,
สุราสุรพฺรหฺมนรินฺทปูชิตํ;
นรินฺท’มาทาย คโต มหาชโน,
สุสชฺชิตํ ตํ กปิฬวฺหยํ ปุรํฯ

๙๘. ภาราติภารนคปาทปเมรุราชํ,
สพฺพ’มฺปิ สาครชลํ วหิตุํ สมตฺถา;
ชาตกฺขเณ,ปิ คุณภารม’สยฺหมานา,
สงฺกมฺปยี’ว ปถวี ปวรสฺส ตสฺสฯ

๙๙. รมึสุ โสณา หริเณหิ สทฺธึ,
กากา อุลูเกหิ มุทคฺคุทคฺคา;
สุปณฺณราชูหิ มโหรคา จ,
มชฺชารสงฺฆา’ปิ จ อุนฺทุเรหิฯ

๑๐๐. มิคา มิคิเนฺทหิ สมาคมึสุ,
ปุเตฺตหิ มาตาปิตโร ยเถ’ว;
นาวา วิเทส’มฺปิ คตา สเทสํ,
คตา’จ กณฺฑํ สรภงฺคสตฺถุฯ

๑๐๑. นานาวิราคุชฺชลปงฺกเชหิ,
วิภูสิโต สนฺตตรงฺคมาโล;
มหณฺณโว อาสิ ตหึ ชล’มฺปิ,
อจฺจนฺตสาตตฺตมุ’ปาคมาสิฯ

๑๐๒. สุผุลฺลโอลมฺพกปงฺกเชหิ,
สมากุลตฺตํ คคนํ อคญฺฉิ;
ชหึสุ ปกฺขี คมนํ นภมฺหิ,
ฐิตา’จ สินฺธู’ปิ อสนฺทมานาฯ

๑๐๓. อกาลเมฆปฺปิยสงฺคเมน,
มหีวธู โสมฺมตมา อโหสิ;
มรูหิ วสฺสาปิตเนกปุปฺผ,
วิภูสิเตนา’ติวิภูสิตาวฯ

๑๐๔. สุผุลฺลมาลาภรณาภิรามา,
ลตงฺคนา’ลิงฺคิตปาทปินฺทา;

สุคนฺธกิญฺชกฺขวรมฺพเรหิ,
ทิสงฺคนาโย อติโสภยึสุฯ

๑๐๕ สุคนฺธธูเปหิ นภํ อเสสํ,
ปวาสิตํ รมฺมตรํ อโหสิ;
สุราสุรินฺทา ฉนเวสธารี,
สํคีติยุตฺตา วิจรึสุ สเพฺพฯ

๑๐๖ ปิยํวทา สพฺพชนา อเหสุํ,
ทิสา อเสสา’ปิ จ วิปฺปสนฺนา;
คชา’ติคชฺชึสุ นทึสุ สีหา,
เหสารโว จา’สิ ตุรงฺคมานํฯ

๑๐๗ สุเวณฺวีณา สุรทุนฺทุภี นเภ,
สกํ สกํ จารุสรมฺปโมจยุํ;
สปฺพพตินฺทปฺปุถุโลกธาตุยา,
อุฬารโอภาสวโย มโนรโมฯ

๑๐๘ มนุญฺญคนฺธ มุทุสีตลานิโล,
สุขปฺปทํ วายิ อเสสชนฺตุโน;
อเนกโรคาทุปปีฬิตํคิโน,
ตโต ปมุตฺตา สุขิโน สิยุํ ชนาฯ

๑๐๙ วิชมฺภมานามิตวาฬวีชนิปฺป,
-ภาภิรามํ ภุวนํ อโหสิฯ
มหึหิ เภตฺวา จุ’ทกานิ สนฺทยุํ,
คมึสุ พฺุชฺชา อุชุคตฺตตํ ชนาฯ

๑๑๐ อนฺธา ปงฺคุลนฺจฺจานิ ลีโลเปตานิ เปกฺขยุํ;
สุณึสุ พธิรา มูค คีติโย’ปิ มโนรมาฯ

๑๑๑ สิตลตฺตมฺ’ปาคณฺฉิ อวีจคฺคิ’ปิ ตาวเท;
โมทึสุ ชลชา ตสฺมึ ชนฺตโว ปหสึสุ จฯ

๑๑๒ ขุปฺปิปาสาภิ ภูตานํ เปตานํ อาสิ โภชนํ;
โลกนฺตเร’ปิ อาโลโก อนฺธการนิรนฺตเรฯ

๑๑๓ อติเรกตรา ตาราวฬิจนฺททิวากรา;
วิโรจึสุ นเภ ภูมิคตานิ รตนานิ จฯ

๑๑๔ มหีตลาทโย เภตฺวา นิกฺขมฺม อุปรูปริ;
วิจิตฺตปญฺจวณฺณา’สุํ สุผุลฺลวิปุลมฺพุชาฯ

๑๑๕ ทุนฺทุภาที จ’ลงฺการา อวาทิต อฆฏฺฏิตา;
อจฺจนฺตมธุรํ นาทํ ปมุญฺจํสุ มหีตเลฯ

๑๑๖ พทฺธา สงฺขลิกาทีหิ มุญฺจึสุ มนุชา ตโต;
ภวเน ภวนทฺวารกวาฏา วิวฏา สยํฯ

๑๑๗ ‘‘ปุเร กปิฬวตฺถุมฺหิ ชาโต สุโทฺธทนตฺรโช;
นิสชฺช โพธิมเณฺฑ’ติ อยํ พุโทฺธ ภวิสฺสติฯ’’

๑๑๘ จลุเกฺขปาทโย จา’ปิ ปวเตฺตนฺตา ปโมทิตา;
กีฬึสุ เทวสงฺฆา เต ตาวตึสาลเย ตทาฯ

๑๑๙ อิทฺธิมโนฺต มหาปโญฺญ กาลเทวลตาปโส;
สุโทฺธทนนรินฺทสฺส ธีมโต โส กุลูปโคฯ

๑๒๐ โภชนสฺสาวสานมฺหิ ตาวตึสาลยํ คโต;
คนฺตฺวา ทิวาวิหาราย นิสิโนฺน ภวเน ตหึฯ

๑๒๑ อนเวสํ คเหตฺวาน กีฬเนฺต เต อุทิกฺขิย;
สโนฺตสการณํ ปุจฺฉิ เตสํ เต’ปิ น’มพฺรวุํฯ

๑๒๒ สุตฺวา ตํ ตตฺตโต ตมฺหา ปีติโย’ทคฺคมานโส;
ตาวเทโว’ปคนฺตฺวาน สุโทฺธทนนิเวสนํฯ

๑๒๓ ปวิสิตฺวา สุปญฺญเตฺต นิสิโนฺน อาสเน อิสิ;
‘‘ชาโต กิร มหาราช ปุโตฺต เต นุตฺตโร สุธิฯ

๑๒๔ ทฏฺฐุ’มิจฺฉาม’หํ ตํ’’ติ อาห ราชา อลงฺกตํ;
อานาเปตฺวา กุมารํ ตํ วนฺทาเปตุ’มุปาคมิฯ

๑๒๕ กุมารภูตสฺส’ปิ ตาวเทว คุณานุภาเวน มโนรมานิ;
ปาทารวินฺทา ปริวตฺติย’คฺคา ปติฏฺฐิตา มุทฺธนิ ตาปสสฺสฯ

๑๒๖ เตนตฺตภาเวน นรุตฺตมสฺส,
น วนฺทิตโพฺพ ติภเวปิ โกจิ;
ติโลกนาถสฺส สเจ หิ สีสํ,
ตปสฺสิโน ปาทตเล ฐเปยฺยํฯ

๑๒๗ มาเลยฺยมุทฺธา ขลุ ตาปสสฺส ปคฺคยฺห โส อญฺชลิมุตฺตมสฺส;
อฏฺฐาสิ ธีรสฺส คุณณฺณวสฺส นาเสตุ’มตฺตาน’มยุตฺตกนฺติฯ

๑๒๘ ทิสฺวาน ตํ อจฺฉริยํ นริโนฺท เทวาติเทวสฺส สกตฺรชสฺส;
ปาทารวินฺทาน’ภิวนฺทิ ตุโฏฺฐ วิจิตฺตจกฺกงฺกิตโกมลานิฯ

๑๒๙ ยทา’สิ รโญฺญ ปุถุวปฺปมงฺคลํ ตทา ปุรํ เทวปุรํ’ว สชฺชิตํ;
วิภูสิตา ตา ชนตา มโนรมา สมาคตา ตสฺส นิเกตมุตฺตมํฯ

๑๓๐ วิภูสิตโงฺค ชนตาหิ ตาหิ โส ปุรกฺขโต ภูสนภูสิตตฺรชํ;
ตมา’ทยิตฺวา’ตุลวปฺปมงฺคลํ สุรินฺทลีลาย คโต นริสฺสโรฯ

๑๓๑ นานาวิราคุชฺชลจารุสานิ ปริกฺขิเต กมฺหิ จ ชมฺพุมูเล;
สยาปยิตฺวา พหิมงฺคลํ ตํ อุทิกฺขิตุํ ธาติคณา คมึสุฯ

๑๓๒ สุวณฺณตาราทิวิราชมาน'วิตานโชตุชฺชลชมฺพุมูเล;
นิสชฺช ธีโร สยเน มนุเญฺญ'ฌานํ สมาปชฺชิ กตาวกาโสฯ

๑๓๓ สุวณฺณพิมฺพํ วิย ตํ นิสินฺนํ ฉายญฺจ ตสฺสา ฐิตเม'ว ทิสฺวา;
ตมพฺรวี ธาติชโน'ปคนฺตฺวา ''ปุตฺตสฺส เต อพฺภุตมี'ทิสนฺติฯ''

๑๓๔ วิสุทฺธจนฺทานนภาสุรสฺส สุตฺวาน ตํ ปงฺกชโลจนสฺส;
สวนฺทนํ เม ทุติย'นฺติ วตฺวา ปุตฺตสฺส ปาเท สิรสา'ภิวนฺทิฯ

๑๓๕ ตทญฺญานิปิ โลกสฺมึ ชาตา'เนกวิธพฺภุตา;
ทสฺสิตา เม สมาเสน คนฺถวิตฺถารภีรุนาฯ

๑๓๖ ยสฺมึ วิจิตฺตมณิมณฺฑิตมนฺทิรานํ,
นานาวิตานสยนาสนมณฺฑิตานํ;
นิเสฺสณิ เสณิ ปฐฺภูมิกภูสิตานํ,
ติณฺณํ อุตูนม'นุรูปม'ลงฺกตานํฯ

๑๓๗ สิเงฺคสุ รํสินิกรา สุรมนฺทิรานํ,
สิเงฺคสุ รํสิมปหาสกรา'ว นิจฺจํ;
อาทิจฺจรํสิ วิย ปงฺกชกานนานิ,
โลกานนมฺพุชวนานิ วิกาสยนฺติฯ

๑๓๘ นานา มณิวิจิตฺตาหิ ภิตฺตีติ วนิตา สทา;
วินา'ปิ ทปฺปณจฺฉายํ ปสาเธนฺติ สกํ ตนุํฯ

๑๓๙ เตลาสนคสงฺกาสํ วิโลจนรสายนํ;
สุธาลงฺกตปาการวลยํ ยตฺถ ทิสฺสเตฯ

๑๔๐ อินฺทนีโลรุวลยํ นานา รตนภูสิตํ;
ทิสฺสเต'ว สทา ยสฺมึ ปริขาเนกปงฺกชาฯ

๑๔๑ ปตฺวาน วุทฺธึ วิปุเล มนุเญฺญ,
ภุตฺวาน กาเม จ ตหึ วสโนฺต;
คจฺฉํ ติโลเกกวิโลจโน โส,
อุยฺยานกีฬาย มหาปถมฺหิฯ

๑๔๒ ทเมน ชิณฺณํ พฺยธิตํ มตญฺจ,
ทิสฺวาน รูปํ ติภเว วิรโตฺต;
มโนรมํ ปพฺพชิตญฺจ รูปํ,
กตฺวา รตึ ตมฺหิ จตุตฺถวาเรฯ

๑๔๓ สุผุลฺลนานาตรุสณฺฑมณฺฑิตํ สิขณฺฑิสณฺฑาทิทิชูปกูชิตํ;
สุทสฺสนียํ วิย นนฺทนํ วนํ มโนรมุยฺยานม'คา มหายโสฯ

๑๔๔. สุรงฺคนา สุนฺทรสุนฺทรีนํ มโนรเม วาทิตนจฺจคีเต สุรินฺทลีลาย;
ตหึ นริโนฺท รมิตฺว กามํ ทิปทาน'มิโนฺทฯ

๑๔๕. ภาภุชิตฺวาน ปลฺลงฺกํ นิสิโนฺน รุจิราสเน;
การาเปตุม'จิเนฺตสิ เทหภูสน'มตฺตโนฯ

๑๔๖. ตสฺส จิตฺตํ วิทิตฺวาน วิสฺสกมฺมสฺสิ'ทํพฺรวี;
อลงฺกโรหิ สิทฺธตฺถ'มิติ เทวานมิสฺสโรฯ

๑๔๗. เตนา'ณโตฺต'ปคนฺตฺวาน วิสฺสกโมฺม ยสสฺสิโน;
ทสทุสฺสสหเสฺสหิ สีสํ เวเฐสิ โสภนํฯ

๑๔๘. ตนุํ มนุญฺญมฺปิ อกาสิ โสภนํ,
อนญฺญสาธารณลกฺขณุชฺชลํ;
วิจิตฺตนานุตฺตมภูสเนหิ โส,
สุคนฺธิคนฺธุปฺปลจนฺทนาทินาฯ

๑๔๙. วิภูสิโต เตน วิภูสิตงฺคินา,
ตหึ นิสิโนฺน วิมเล สิลาตเล;
สุรงฺคนาสนฺนิภสุนฺทรีหิ โส,
ปุรกฺขโต เทวปตีว โสภติฯ

๑๕๐. สุโทฺธทนนริเนฺทน เปสิตํ สาสนุตฺตมํ;
''ปุโตฺต เต ปุตฺต ชาโต''ติ สุตฺวาน ทีปทุตฺตโมฯ

๑๕๑. ''มม'ชฺช พนฺธนํ ชาตํ''อิติ วตฺวาน ตาวเท;
สมิทฺธํ สพฺพกาเมหิ อคมา สุนฺทรํ ปุรํฯ

๑๕๒. ฐิตา อุปริปาสาเท กิสาโคตมิ ตํ ตทา;
ราเชนฺตํ สตรํสิ'ว ราชํ ทิสฺวา กเถ สิ'ทํฯ

๑๕๓. ''เยสํ สูนุ อยํ ธีโร ยา จ ชายา อิมสฺส ตุ;
เต สเพฺพ นิพฺพุตา นูน สทา'นูนคุณสฺส เว''ฯ

๑๕๔. อิตี'ทิสํ คิรํ สุตฺวา มนุญฺญํ ตาย ภาสิตํ;
สญฺชาตปีติยา ปีโน คจฺฉมาโน สกาลยํฯ

๑๕๕. สีตลํ วิมลํ หาริํ หารํ ตํ รติวฑฺฒนํ;
เปเสตฺวา สนฺติกํ ตสฺสา โอมุญฺจิตฺวาน กณฺฐโตฯ

๑๕๖. ปาสาทม'ภิรูหิตฺวา เวชยนฺตํ'ว สุนฺทรํว;
นิปชฺชิ เทวราชา'ว สยเน โส มหารเหฯ

๑๕๗. สุนฺทรี ตํ ปุรกฺขตฺวา สุรสุนฺทริสนฺนิภา;
ปโยชยึสุ นจฺจานิ คีตานิ วิวิธานิ'ปิฯ

๑๕๘. ปพฺพชฺชาภิรโต ธีโร ปญฺจกาเม นิราลโย;

ตาทิเส นจฺจคีเต’ปิ น รมิตฺวา มโนรเมฯ

๑๕๙ นิปนฺน วิสฺสมิตฺวาน อีสกํ สยเน ตหึ;
ปลฺลงฺกมา’ภุชิตฺวาน มหาวีโร มหีปติฯ

๑๖๐ นิสิโนฺน’ว’เนกปฺปการํ วิการํ,
ปทิสฺวาน นิทฺทุปคานํ วธูนํ;
คมิสฺสามิ’ทานี’ติ อุพฺพิคฺคจิโตฺต,
ภเว ทฺวารมูลํ’ปคนฺตฺวาน รมฺมํฯ

๑๖๑ ฐเปตฺวาน สีสํ สุภุมฺมารกสฺมึ,
สุณิสฺสามิ ธีรสฺส สทฺทนฺติ ตสฺมึ;
นิปนฺนํ สุทนฺตํ ปสาทาวหนฺตํ,
สหายํ อมจฺจํ มหาปุญฺญวนฺตํฯ

๑๖๒ อจฺฉนฺนสวนํ ฉนฺนํ อามเนฺตตฺวา กเถสิ’ทํ;
‘‘อาเนหิ อิติ กเปฺปตฺวา กนฺถกํ นาม สินฺธวํฯ’’

๑๖๓ โส ฉโนฺน ปติคณฺหิตฺวา ตํ คิรํ เตน ภาสิตํ;
ตโต คนฺตฺวาน กเปฺปตฺวา สีฆมา’เนสิ สินฺธวํฯ

๑๖๔ อภินิกฺขมนํ ตสฺส ญตฺวา วรตุรงฺคโม;
เตน สชฺชิยมาโน โส เหสารวมุ’ทีรยิฯ

๑๖๕ ปตฺถริตฺวาน คจฺฉนฺตํ สทฺทํ ตํ สกลํ ปุรํ;
สเพฺพ สุรคณา ตสฺมึ โสตุํ นา’ทํสุ กสฺสจิฯ

๑๖๖ อถ โส สชฺชนานโนฺท อุตฺตมํ ปุตฺตม’ตฺตโน;
ปสฺสิตฺวา ปฐมํ คนฺตฺวา ปจฺฉา พุโทฺธ ภวาม’หํฯ

๑๖๗ จินฺตยิตฺวาน เอว’มฺปิ คนฺตฺวา ชายานิเวสนํ;
ฐเปตฺวา ปาททฺ’มฺมาเร คีวํ อโนฺต ปเวสิยฯ

๑๖๘ ภุสฺเมหิ สมากิเณฺณ เทวินฺทสยนูปเม;
นิปนฺนํ มาตุยา สทฺธึ สยเน สกม’ตฺรชํฯ

๑๖๙ วิโลเกตฺวาน จิเนฺตสิ อิติ โลเกกนายโก;
สจา’หํ เทวิยา พาหุม’ปเนตฺวา มม’ตฺรชํฯ

๑๗๐ คณฺหิสฺสาม’นฺตราย’มฺปิ กเรยฺย คมนสฺส เม;
ปพุชฺฌิตฺวา มหเนฺตน เปเมเน’สา ยโสธราฯ

๑๗๑ พุโทฺธ หุตฺวา ปุนา’คมฺม ปสฺสิสฺสามี’ติ อตฺรชํ;
นราธิโป ตทา ตมฺหา ปาสาทตลโต’ตริฯ

๑๗๒ เปฺสลานนกรงฺฆิปงฺกชา หาสเผนภมุวีจิภาสุรา;
เนตฺตนีลกมลา ยโสธราโกมุที’ว นยนาลิปตฺถิตาฯ

๑๗๓ สมตฺโถ อสฺส โก ตสฺสา ชหิตุํ เทหสมฺปทํ;
วินฺทมาโน วินา ธีรํ ฐิตํ ปรมิมุทฺธนิฯ

๑๗๔ ‘‘อโสฺส สามิ มยานีโต กาลํ ชาน รเถสภ’’;
อิติ อพฺรวิ ฉโนฺน โส ภูปาลสฺส ยสสฺสิโนฯ

๑๗๕ ทีปติ ตทา สุตฺวา ฉเนฺนโน’ทีริตํ คิรํ;
ปาสาทา โอตริตฺวาน คนฺตฺวา กนฺถกสนฺติกํฯ

๑๗๖ ตสฺสิ’ทํ วจนํ ภาสิ สพฺพสตฺตหิเต รโต;
‘‘กนฺถก’เชฺช’กรตฺตึ มา ตาเรหิ’’ สนรามรํฯ

๑๗๗ โลกมฺ’ตฺตารยิสฺสามิ พุโทฺธ หุตฺวา อนุตฺตโร;
ภวสาครโต โฆรชราทิมกรากราฯ’’

๑๗๘ อิทํ วตฺวา ตมา’รุยฺห สินฺธวํ สงฺขสนฺนิภํ;
คาหาเปตฺวาน ฉเนฺนน สุทฺพฺทํ ตสฺส วาลธึฯ

๑๗๙ ปตฺวาน โส มหาทฺวารสมีปํ สมจินฺตยิ;
ภเวยฺย วิวฏํ ทฺวารํ เยน เกนจิ โน สเจฯ

๑๘๐ วาลธึ คหิเตเนว สทฺธึ ฉเนฺนน กนฺถกํ,
นิปฺปีฬยิตฺวา สตฺถีหิ อิมมจฺจุคฺคตํ สุภํ;
อุลฺลงฺฆิตฺวาน ปาการํ คจฺฉามี’ติ มหพฺพโลฯ

๑๘๑ ตถา ถามพลูเปโต ฉโนฺน’ปิ ตุรคุตฺตโม;
วิสุํ วิสุํ วิจิเนฺตสุํ ปาการํ สมติกฺกมํฯ

๑๘๒ ตสฺส จิตฺตํ วิทิตฺวาน โมทิตา คมเน สุเภ;
วิวรึสุ ตทา ทฺวารํ ทฺวาเร’ธิคฺคหิตา สุราฯ

๑๘๓ ตํ สิทฺธตฺถม’สิทฺธตฺถํ กริสฺสามี’ติ จินฺติย;
อาคนฺตฺวา ตสฺสิ’ทํ ภาสิ อนฺตลิเกฺข ฐิตนฺติโกฯ

๑๘๔ ‘‘มา นิกฺขมิ มหาวีร อิโต เต สตฺตเม ทิเน;
ทิพฺพํ ตุ จกฺกรตนํ อทฺธา ปาตุภวิสฺสติฯ’’

๑๘๕ อิเจฺจวํ วุจฺจมาโน โส อนฺตเกน มหายโส;
‘‘โก’สิ ตฺวมิ’ติ’’ตํ ภาสิ มาโร จ’ตฺตานมา’ทิสิฯ

๑๘๖ ‘‘มารชานาม’หํ มยฺหํ ทิพฺพจกฺกสฺส สมฺภวํ;
คจฺฉ ตฺวมิ’ธ มา ติฏฺฐ น’มฺหิ รเชฺชนมตฺถิโกฯ

๑๘๗ สพฺพํ ทสสหสฺสิมฺปิ โลกธาตุม’หํ ปน;
อุนฺนาเทตฺวา ภวิสฺสามิ พุโทฺธ โลเกกนายโกฯ’’

๑๘๘ เอวํ วุเตฺต มหาสเตฺต อตฺตโน คิรมฺ’ตฺตรึ;

คาหาเปตุม’สโกฺกโนฺต ตเตฺถ’ว’นุตรธายิ’โสฯ

๑๘๙ ปาปิมสฺส อิทํ วตฺวา จกฺกวตฺติสิริมฺปิ จ;
ปหาย เขปิณฺฑํ’ว ปจฺจุสสมเย วสึฯ

๑๙๐ คจฺฉนฺตม’ภิปูเชตุํ สมาคนฺตฺวาน ตาวเท;
รตนุกฺกาสหสฺสานิ ธารยนฺตา มรู ตหึฯ

๑๙๑ ปจฺฉโต ปุรโต ตสฺส อุโภปเสฺสสุ คจฺฉเร;
ตเถ’ว อภิปูเชนฺตา สุปณฺณา จ มโหรคาฯ

๑๙๒ สุวิปุลสุรเสนา จารุลีลาภิรามา,
กุสุมสลิลธารา วสฺสยนฺตา นภมฺหา;
อิหหิ ทสสหสฺสี จกฺกวาฬา คตา ตา,
สุขุมตนุตเมโตทคฺคุทคฺคา จรนฺติฯ

๑๙๓ ยสฺมึ สุคนฺธวรปุปฺผสุธูป จุณฺณ,
เหมทฺธชปฺปภุติภาสุรจารุมเคฺค;
คจฺฉํ มหาชววรงฺค ตุรํค ราชา,
คนฺตุํ น สกฺขิ ชวโต กุสุมาทิลโคฺคฯ

๑๙๔ ฐิตฺถํ ตมฺหิ ปเถ รเมฺม วตฺตมาเน มหามเห;
คจฺฉโนฺต รตฺติเสเสน ตึสโยชนมชฺชเสฯ

๑๙๕ ปตฺวา’โนมานทีตีรํ ปิฏฺฐิโต ตุรคสฺส โส;
โอตริตฺวาน วิมเล สีตเล สิกตาตเลฯ

๑๙๖ วิสฺสมิตฺวา อิทํ วตฺวา ‘‘คจฺฉาหี’ติ สกํ ปุรํ;
อาภรณานิ อาทิย ฉเนฺน’มํ คุรคมฺปิ จฯ’’

๑๙๗ ฐิโต ตสฺมึ มหาวีโร อจฺจนฺต นิสิตา’สินา;
สุคนฺธวาสิตํ โมฬึ เฉตฺวา’นุกฺขิปิ อมฺพเรฯ

๑๙๘ จารุเหมสฺมุเคฺคน เกสธาตุํ นภุคฺคตํ;
ปูชนตฺถํ สหสฺสโกฺข สิรสา สมฺปฏิจฺฉิยฯ

๑๙๙ วิโลจนานนฺทกรินฺทนีลมเยหิ จูฬามณิ เจติยํ โส;
ปติฏฺฐเปสา’มลตาวตึเส อุเพฺพธโต โยชนมตฺตมคฺคาฯ

๒๐๐ อุตฺตมฏฺฐปริกฺขารํ ธาเรตฺวา พฺรหฺมุนาภตํ;
อมฺพเร’จ ปวิชฺฌิตฺถ วรํ ทุสฺสยุคมฺปิ จฯ

๒๐๑ ตมา’ทาย มหาพฺรหฺมา พฺรหฺมโลเก มโนรมํ;
ทฺวาทสโยชนุเพฺพธํ ทุสฺสถูปํ อการยิฯ

๒๐๒ นาเมนา’นุปิยํ นาม คนฺตฺวา อมฺพวนํ ตหึ;
สตฺตาหํ วีตินาเมตฺวา ปพฺพชฺชาสุขโต ตโตฯ

๒๐๓. คนฺตฺวาเน’กทิเนเน’ว ตึสโยชนมณฺฑลํ;
ปตฺวา ราชคหํ ธีโร ปิณฺฑาย จริ สุพฺพโตฯ

๒๐๔. อินฺทนีลสิลายา’ปิ กตา ปาการโคปุรา;
เหมจลา’ว ทิสฺสนฺติ ตสฺสา’ภาคิ ตหึ ตทาฯ

๒๐๕. โก’ยํ สโกฺก นุ’โข พฺรหฺมา มาโร นาโค’ติอาทินา;
ภิโยฺย โกตุหฬปฺปโตฺต ปทิสฺวา ตํ มหาชโนฯ

๒๐๖. ปวิสิตฺวา ครเหตูน ภตฺตํ ยาปนมตฺตกํ;
ยุคมตฺตํ’ว เปกฺขโนฺต คจฺฉโนฺต ราชวีถิยํฯ

๒๐๗. มถิตํ เมรุมเนฺถน สมุทฺท’ว มหาชนํ;
ตมฺหา โส อากุลี กตฺวา คนฺตฺวา ปณฺฑวปพฺพตํฯ

๒๐๘. ตโต ตเสฺส’ว ฉายาย ภูมิภาเค มโนรเม;
นิสิโนฺน มิสฺสกํ ภตฺตํ ปริภุญฺชิตฺมา’รภิฯ

๒๐๙. ปจฺจเวกฺขณมเตฺตน อนฺตสปฺปํ นิวาริส;
เทหวมฺมิกโต ธีโร นิกฺขมนฺตํ มหพฺพโลฯ

๒๑๐. ภุตฺวาน พิมฺพิสาเรน นริเนฺทน นราสโภ;
นิมนฺติโน’ปิ รเชฺชน อุปคนฺตฺวาน’เนกธาฯ

๒๑๑. ปฏิกฺขิปิย ตํ รชฺชํ อถ เตนา’ภิยาจิโต;
ธมฺมํ เทเสหิ มยฺหนฺติ พุโทฺธ หุตฺวา อนุตฺตโรฯ

๒๑๒. ทตฺวา ปฏิญฺญํ มนุชาธิปสฺส ธีโร’ปคนฺตฺวาน ปธานภูมึ;
อนญฺญสาธารณทุกฺกรานิ กตฺวา ตโต กิญฺจิ อปสฺสมาโนฯ

๒๑๓. โอฬาริกนฺนปานานิ ภุญฺชิตฺวา เทหสมฺปทํ;
ปตฺวา’ชปาลนิโคฺรธมูลํ ปโตฺต สุโร วิยฯ

๒๑๔. ปุรตฺถา’ภิมุโข หุตฺวา นิสิโนฺน’สิ ชุตินฺธโร;
เทหวเณฺณหิ นิโคฺรโธ เหมวโณฺณ’สิ ตสฺส โสฯ

๒๑๕. สมิทฺธปตฺถนา เอกา สุชาตา นาม สุนฺทรี;
เหมปาตึ สปายาสํ สีเสนา’ทาย โอนตาฯ

๒๑๖. ตสฺมึ อธิคฺคหีตสฺส รุกฺขเทวสฺส ตาวเท;
พลึ ทมฺมี’ติ คนฺตฺวาน ทิสฺวา ตา ทีปทุตฺตมํฯ

๒๑๗. เทโว’ติ สญฺญาย อุทคฺคจิตฺตา ปายาสปาตึ ปวรสฺส ทตฺวา;
‘‘อาสึสนา อิชฺฌิยถา หิ มยฺหํ ตุยฺหมฺปิ สา สามิ สมิชฺฌิตู’ติฯ’’

๒๑๘. อิเจฺจ’วํ วจนํ วตฺวา คตา ตมฺหา วรงฺคนา;
อถ ปายาสปาตึ ตํ คเหตฺวา มุนิปุงฺคโวฯ

๒๑๙. คนฺตฺวา เนรญฺชราตีรํ ภูตฺวา ตํ วรโภชนํ;
ปฎิโสตํ ปวิสฺสชฺชิ ตสฺสา ปาติํ มโนรมํฯ

๒๒๐. ชนฺตาลิปาลิมนเนตฺตวิลุมฺปมานํ,
สมฺผุลฺลสาลวนราชิวิราชมานํ;
เทวินฺทนนฺทนวนํ’ว’ภินนฺทนีย,
มุ’ยฺยานมุ’ตฺตมตรํ ปวโร’ปคนฺตฺวาฯ

๒๒๑. ฐตฺวา ทิวาวิหารํ โส สายณฺหสมเย ตหิํ;
คจฺฉํ เกสรลีลาย โพธิปาทปสนฺติกํฯ

๒๒๒. พฺรหฺมสุราสุรมโหรคปกฺขิราช,
สํสชฺชิโตรุวฎุเม ทิปทานมิโนฺท;
ปายาสิ โสตฺถิยทฺวิโช ติณหารโก ตํ,
ทิสฺวาน ตสฺส อททา ติณมุฎฺฐิโย โสฯ

๒๒๓. อินฺทิวรารวินฺทาทิกุสุมาน’มฺพรา ตหิํ;
ปตนฺตี วุฎฺฐิธารา’ว คจฺฉเนฺต ทีปทุตฺตเมฯ

๒๒๔. สารุจนฺทนจุณฺณาทิ’ธุปคเนฺธหิ เนกธา;
อโนกาโส’สิ อากาโส คจฺฉเนฺต ทีปทุตฺตเมฯ

๒๒๕. รตนุชฺชลฉเตฺตหิ จารุเหมทฺธเชหิ จ;
อโนกาโส’สิ อากาโส คจฺฉเนฺต ทิปทุตฺตเมฯ

๒๒๖. นวลฺเกฺขปสหเสฺสหิ กีฬเนฺตหิ มรูหิ’ปิ;
อโนกาโส’สิ อากาโส คจฺฉเนฺต ทิปทุตฺตเมฯ

๒๒๗. สุรทุนฺทุภิวชฺชานิ กโรเนฺตหิ มรูหิปิ;
อโนกาโส’สิ อากาโส คจฺฉเนฺต ทิปทุตฺตเมฯ

๒๒๘. สุรงฺคนาหิ สงฺคิติํ คายนฺติหิ’ปิ’เนกธา;
อโนกาโส’สิ อากาโส คจฺฉเนฺต ทิปทุตฺตเมฯ

๒๒๙. มโนรมา กิณฺณรกิณฺณรงฺคนา,
มโนรมงฺคา อุรโครคงฺกนา;
มโนรมา ตมฺหิ จ นจฺจคีติโย,
มโนรมา’เนกวิธา ปวตฺตยุํฯ

๒๓๐. ตทา มโหเฆ’ว มหามเคหิ,
ปวตฺตมาเน อิติ โส มหายโส;
ติเณ คเหตฺวา ติภเวกนายโก,
อุปาคโต โพธิทุมินฺทสนฺติกํฯ

๒๓๑. วิทฺทุมาสิตเสลคฺครชตาจลสนฺนิภํ;
กตฺวา ปทกฺขิณํ โพธิปาทปํ ทิปทุตฺตโมฯ

๒๓๒. ปุรตฺถิมทิสาภาเค อจเล รณธํสเก;
มหีตเล ฐิโต ธีโร จาเลสิ ติณมุฏฺฐิโยฯ

๒๓๓. วิทฺทสหตฺถมโตฺต โส ปลฺลโงฺก อาสิ ตาวเท;
อถ นํ อพฺภุตํ ทิสฺวา มหาปโญฺญ วิจินฺตยิฯ

๒๓๔. ‘‘มํสโลหิตมฏฺฐิ จ นหารู จ ตโจ จ เม;
กามํ สุสฺสตุ เนวา’หํ ชหามิ วีริยํ’’อิติฯ

๒๓๕. อาภุชิตฺวา มหาวีโร ปลฺลงฺกม’ปราชิตํ;
ปาจินาภิมุโข ตสฺมิํ นิสีทิ ทีปทุตฺตโมฯ

๒๓๖. เทวเทวสฺส เทวิโนฺท สงฺขมา’ทาย ตาวเท;
วีสุตฺตรสตฺเพฺพธํ ธมยโนฺต ตหิํ ฐิโตฯ

๒๓๗. ทุติยํ ปุณฺณจนฺทํ’ว เสตจฺฉตฺตํ ติโยชนํ;
ธารยโนฺต ฐิโต สมฺมา มหาพฺรหฺมา สหมฺปติฯ

๒๓๘. จารุจามรมา’ทาย สุยาโม’ปิ สุราธิโป;
วีชยโนฺต ฐิโต ตตฺถ มนฺทํ มนฺทํ ติคาวุตํฯ

๒๓๙. เพลุวํ วีณมา’ทาย สุโรปญฺจสิขวฺหโย;
นานาวิธลโยเปตํ วาทยโนฺต ตถา ฐิโตฯ

๒๔๐. ถุติคีตานิ คายโนฺต นาฏกีหิ ปุรกฺขโต;
ตเถ’ว’ฏฺฐาสิ โส นาคราชา กาลวฺหโย’ปิ จฯ

๒๔๑. คเหตฺวา เหมมญฺชุสา สุรปุเปฺผหิ ปูริตา;
ปูชยนฺตา’ว อฏฺฐํสุ พตฺติํสา’ปิ กุมาริกาฯ

๒๔๒. สนฺทเทวสเงฺฆหิ เตหิ อิตฺถํ มหามเห;
วตฺตมาเน ตทา มาโร ปาปิมา อิติ จินฺตยิฯ

๒๔๓. ‘‘อติกฺกมิตุกาโม’ยํ กุมาโร วิสยํ มม;
สิทฺธโตฺถ อถ สิทฺธตฺถํ กริสฺสามี’’ติ ตาวเทฯ

๒๔๔. มาเปตฺว ภิํสนตโรรุสหสฺสพาหุํ,
สงฺคยฺห เตหิ ชลิตา วิวิธายุธานิ;
อารุยฺห จารุ ทิรทํ คิริเมขลากฺขฺยํ,
จณฺฑํ ทิยฑฺฒสตโยชนมายตํ ตํฯ

๒๔๕. นานานนาย’นลวณฺณสิโรรุหาย,
รโตฺตรุวฏฺฏพหินิคฺคตโลจนาย;
ทโฏฺฐฏฺฐภิํสนมุขายุ’รคพฺภุชาย,
เสนาย โส ปริวุโต วิวิธายุธายฯ

๒๔๖. ตโตฺถ’ปคมฺม อติภีมรมํ รวโนฺต,

สิทฺธตฺถเม’ถ อิติ คณฺหถ พนฺธเถ’มํ;
อาณาปยํ สุรคณํ สหทสฺสเนน,
จณฺฑานีลุคฺคตปิจุ’ว ปลาปยิตฺถฯ

๒๔๗ คมฺภีรเมฆรวสนฺติภวณฺฑนาทํ,
วาตํจ มาปิย ตโต สุภคสฺส ตสฺส;
กณฺณมฺปิ วีวรวรสฺส มโนรมสฺส,
โน อาสิเยว จลิตุํ ปภุ อนฺตโกถฯ

๒๔๘ สํวฏฺฏวุฏฺฐิชวสนฺนิภภีมโฆร,
วสฺสํ ปวสฺสิย ตโต’ทกพินฺทุกมฺปิ;
นาสกฺขิ เนตุม’ตุลสฺส สมีปกมฺปิ,
ทิสฺวา ตม’พฺภุตม’โถ’ปิ สุทุมฺมุโข โสฯ

๒๔๙ อจฺจนฺตภีมนพีอจฺจิสมุชฺชโลรุ,
ปาสานภสฺมกลลายุธวสฺสธารา;
องฺคารปชฺชลิตวาลุกวสฺสธารา,
วสฺสาปยิตฺถ สกลานิ อิมานิ ตานิฯ

๒๕๐ มารานุภาวพลโต นภโต’ปคนฺตฺวา,
ปตฺวาน ปุญฺญสิขรุคฺคตสนฺติกํ ตุ;
มาลาคุฬิปฺปภูติภาวคตานิ’ถาปิ,
โลกนฺตเร’ว ติมิรํ ติมิรํ สุโฆรํฯ

๒๕๑ มาเปตฺว โมหติมิรมฺปิ หตสฺส ตสฺส,
เทหปฺปภาคิ สตรํสิสโตทิตํ’ว;
ชาตํ มโนรมตรํ อติทสฺสนีย,
มา’โลกปุญฺชม’วโลกิย ปาปธมฺมฯ

๒๕๒ โกโปปรตฺตวทโน ภกุฏิปฺปวารา,
อจฺจนฺตภึสนวิรูปกเวสธารี;
อจฺจนฺตติณฺหตรธารมสงฺคเม’ว,
จกฺกายุธํ จรตรํ อปิ เมรุราชํฯ

๒๕๓ สงฺขณฺฑยนฺตมิ’ว ถูลกลีรกณฺฑํ,
วิสฺสชฺชิ เตน’ปิ น กิญฺจิ คุณากรสฺส;
กาตุํ ปหุตฺตมุ’ปคญฺฉิ ตโต ตเม’ตํ,
คนฺตฺวา นภา กุสุมฉตฺตตมา’ค สีสํฯ

๒๕๔ วิสฺสชฺชิตา’ปิ เสนาย เสลกูฏานลากุลา;
ปคนฺตฺวา นภสา มาลาคุลตฺตํ สมุปาคตาฯ

๒๕๕ ตมฺปิ ทิสฺวา สโสโก โส คนฺตฺวา ธีรสฺส สนฺติกํ;
ปาปุณาติ มเมวา’ยํ ปลฺลงฺก อปราชิโตฯ

๒๕๖. ฐิโต อุฏฺฐห ปลฺลงฺกา อิติ'ภาสิตฺถ ธีมโต;
กตกลฺยาณกมฺมสฺส ปลฺลงฺกตฺถาย มาร เตฯ

๒๕๗. โก สกฺขี'ติ ปวุโตฺต โส อิเม สเพฺพ'ติ สกฺขิโน;
เสนายา'ภิมุขํ หตฺถํ ปสาเรตฺวาน ปาปิมาฯ

๒๕๘. โฆรนาเทน'หํ สกฺขิ อหํ สกฺขี'ติ ตาย'ปิ;
สกฺขิภาวํ วทาเปตฺวา ตเสฺส'วํ สมุทีรยิฯ

๒๕๙. โก เต สิทฺธตฺถ สกฺขี'ติ อถ เตนา'ตุเลน'ปิ;
มเม'ตฺถ สกฺขิโน มาร นสนฺติ'ติ สเจตนาฯ

๒๖๐. รตฺตเมโฆปนิกฺขนฺตเหมวิชฺชุวภาสุรํ;
นีหริตฺวา สุรตฺตมฺภา จีวรา ทกฺขิณํ กรํฯ

๒๖๑. ภูมิยา'ภิมุขํ กตฺวา กสฺมา ปารมิภูมิยํ;
อุนฺนาเทตฺวา นิ'ทาเน'วํ นิสฺสทฺทาสี'ติ ภูมิยาฯ

๒๖๒. มุณฺจาปิเต รเว เนกสเต เมฆรเว ยถา;
พุทฺธนาคพลา นาคํ ชานูหิ สุปปติฏฺฐิตํฯ

๒๖๓. ทิสฺวานิ'ทานิ คณฺหาติ'ทานิ คณฺหาติ จินฺติย;
สมฺภินฺนทาฐสโปฺป'ว หตทโปฺป สุทุมฺมุโขฯ

๒๖๔. ปหายา'ยุธวตฺถานิ'ลงฺการานิ อเนกธา;
จกฺกวาฬาวลา ยาว สเสนาย ปลายิ โสฯ

๒๖๕. ตํ มารเสนํ สภยํ สโสกํ ปลายมานํ อิติ เทวสงฺฆา;
ทิสฺวาน มารสฺส ปราชโย'ยํ ชโย'ติ สิทฺธตฺถ กุมารกสฺสฯ

๒๖๖. สโมฺมทมานํ อภิปูชยนฺตา ธีรํ สุคนฺธปฺปภูติหิ ตสฺมึ;
ปุนา'คตา เนกถุตีหิ สมฺมา อุโคฺฆสมานา ฉนเวสธาริฯ

๒๖๗. เอวํ มารพลํ ธีโร วิทฺธํเสตฺวา มหพฺพโล;
อาทิเจฺจ ธรมาเน'ว นิสิโนฺน อจลาสเนฯ

๒๖๘. ยามสฺมึ ปฐเม ปุเพฺพนิวาสํ ญาณ'มุตฺตโม;
วิโสเธตฺวาน ยามสฺมึ มชฺฌิเม ทิพฺพโลจนํฯ

๒๖๙. โส ปฏิจฺจสมุปฺปาเท อถ ปจฺฉิมยามเก;
โอตาเรตฺวาน ญาณํสํ สมฺมสโนฺน อเนกธาฯ

๒๗๐. โลกธาตุสตํ สมฺมา อุนฺนาเทตฺวา'รุโณทเย;
พุโทฺธ หุตฺวาน สมฺพุโทฺธสมฺพุทฺธชโลจโนฯ

๒๗๑. ‘‘อเนกชาติสํสารํ สนฺธาวิสฺส’’นฺติอาทินา;
อุทาเน'ทํ อุทาเนสิ ปีติเวเคน สาทิโสฯ

๒๗๒. สลฺลเกฺขตฺวาคุเณ ตสฺส ปลฺลงฺกสฺส อเนกธา;
นา ตาว’อุฏฺฐหิสฺสามิ อิโต ปลฺลงฺกโต อิติฯ

๒๗๓. สมาปตฺตี สมาปชฺชี อเนกสตโกฏิโย;
สตฺถา ตเตฺถ’ว สตฺตาหํ นิสิโนฺน อจลาสเนฯ

๒๗๔. อชฺชา’ปิ นูน ธีรสฺส สิทฺธตฺถสฺส ยสสฺสิโน;
อตฺถิ กตฺตพฺพกิจฺจญฺหิ ตสฺมา อาสนมาลยํฯ

๒๗๕. ปชหาสี’ติ เอกจฺจเทวตานา’สิ สํสยํ;
ญตฺวา ตาสํ วิตกฺกํ ตํ สเมตุํ สนฺตมานโสฯ

๒๗๖. อุฏฺฐาย เหมหํโส’ว เหมวโณฺณ ปภงฺกโร;
อพฺภุคฺคนฺตฺวา นภํ นาโถ อกาสิ ปาฏิหาริยํฯ

๒๗๗. วิตกฺกเม’วํ อิมินา มรูนํ สมฺมุ’ปสมฺมา’นิมิเสสิ โพธิํ;
สมฺปูชยโนฺต นยนมฺพุเชหิ สตฺตาหม’ฏฺฐาสิ ชยาสนญฺจฯ

๒๗๘. สุภาสุรสฺมิํ รตเนหิ ตสฺมิํ สวงฺกมโนฺต วรจงฺกมสฺมิํ;
มโนรมสฺมิํ รตนาลเยหิ’ปิ วิสุทฺธธมฺมํ วิจินํ วิสุโทฺธฯ

๒๗๙. มูเลชปาลตรฺราชวรสฺส ตสฺส,
มารงฺคนานม’มลานนปงฺกชานิ;
สมฺมา มิลาปิย ตโต มุจลินฺทมูเล,
โภคินฺทจิตฺตกุมุทานิ ปโพธยโนฺตฯ

๒๘๐. มูเล’ปิ ราชยตนสฺส ตสฺส ตสฺมิํ สมาปตฺติสุขมฺปิ วินฺทํ;
สํวีตินาเมสิ มนุญฺญวโณฺณ เอกูนปญฺญาสทินานิ ธีมาฯ

๒๘๑. อโนตตฺโตทกํ ทนฺตกฏฺฐนาคลตามยํ;
หรีฏกาคทํ ภุตฺวา เทวิเนฺทนาภตุตฺตมํฯ

๒๘๒. วานิเชหิ สมานีตํ สมตฺถมธุปิณฺฑิกํ;
มหาราชูปนีตมฺหิ ปตฺตมฺหิ ปติคณฺหิยฯ

๒๘๓. โภชนสฺสาวสานมฺหิ ชปาลตรุมูลกํ;
คนฺตฺวาธิคตธมฺมสฺส คมฺภีรตฺตมนุสฺสริฯ

๒๘๔. มหีสนฺธารโก วาริกฺขนฺธสนฺนิภโก อยํ;
คมฺภีโรธิคโต ธโมฺม มยา สโนฺต’ติอาทินาฯ

๒๘๕. ธมฺมคมฺภีรตํ ธมฺมราชสฺส สรโต สโต;
อาเสวํ ตกฺกณํ ธมฺมํ อิมํ เม ปฏิวิชฺฌิตุํฯ

๒๘๖. อายมโนฺต สมฺปตฺตยาจกานํ มโนรมํ;
กเนฺตตฺวา อุตฺตมงฺคญฺจ โมฬิภูสนภูสิตํฯ

๒๘๗ ฉวณฺชิตานิ อกฺขินิ อุปฺปาเฏตฺวาน โลหิตํ;
คพฺโต นีหิริตฺวาน ภริยํ ลาวณฺณภาสุรํฯ

๒๘๘ ปุตฺรชญฺจ ททเนฺตน กุลวํสปฺปทีปกํ;
ทานํ นาม น ทินฺนญฺจ นตฺถิ สีลํ อรกฺขิตํฯ

๒๘๙ ตฺถาหิ สงฺขปาลาทิอตฺตภาเวสุ ชีวิตํ;
มยา ปริจฺจชเนฺตน สีลเภทภเยน จฯ

๒๙๐ ขนฺติวาทาทิเก เนกอตฺตภาเว อปูริตา;
เฉชฺชาทิํ ปาปุนเตฺน ปารมี นตฺถิ กาจิ เมฯ

๒๙๑ ตสฺส เม วิธมนฺตสฺส มารเสนํ วสุนฺธรา;
น กมฺปิตฺถ อยํ ปุเพฺพนิวาสํ สรโต’ปิ จฯ

๒๙๒ วิโสเธนฺตสฺส เม ยาเม มชฺฌิเม ทิพฺพโลจนํ;
น กมฺปิตฺถ ปกมฺปิตฺถ ปจฺฉิเม ปน ยามเกฯ

๒๙๓ ปจฺจยาการญาณํ เม ตาวเท ปฏิวิชฺฌโต;
สาธุการํ ททนฺตี’จ มุญฺจมานา มหารวํฯ

๒๙๔ สมฺปุณฺณลาปู วิย กณฺชิกาหิ,
ตเกฺกหิ ปุณฺณํ วิย วาฏิกา’ว;
สมฺมกฺขิโต’ว’ญฺชนเกหิ หโตฺถ,
วสาหิ สมฺปีต ปิโลติกา’วฯ

๒๙๕ กิเลสปุญฺชพฺภริโต กิลิโฏฺฐ,
ราเคน รโตฺต อปิ เทสทุโฏฺฐ;
โมเหน มูโฬฺห’ติ มหพฺพเลน,
โลโก อวิชฺชานิกรากโร’ยํฯ

๒๙๖ กินฺนาม ธมฺมํ ปฏิวิชฺฌเต’ตํ,
อโตฺถ หิ โก ตสฺสิ’ติ เทสนาย;
เอวํ นิรุสฺสาหม’คญฺฉิ นาโถ,
ปชาย ธมฺมามตปานทาเนฯ

๒๙๗ นิจฺฉาเรตฺวา มหานาทํ ตโต พฺรหฺมา สหมฺปตี;
นสฺสติ วต โภ โลโก อิติ โลโก วินสฺสติฯ

๒๙๘ พฺรหฺมสงฺฆํ สมาทาย เทวสงฺฆญฺจ ตาวเท;
โลกธาตุสเต สตฺถุ สมีปํ สมฺปาคโตฯ

๒๙๙ คนฺตฺวา มหีตเล ชานุํ นิหจฺจ สิรสญฺชลิํ;
ปคฺคยฺห ‘‘ภควา ธมฺมํ เทเสตุ’’ อิติอาทินาฯ

๓๐๐ ยาจิโต เตน สมฺพุทฺธรวินฺทวทโน ชิโน;

โลกธาตุสตํ พุทฺธจกฺขุนา’โลกยํ ตทาฯ

๓๐๑. ตสฺมึ อปฺปรชกฺขาทิมจฺจา ทิสฺวา’ติ เอตฺตกา;
วิภชิตฺวา’ถ เต สเตฺต ภพฺพาภพฺพวเสน โสฯ

๓๐๒. อภพฺเพ ปริวชฺเชตฺวา ภพฺเพ’วา’ทาย พุทฺธิยา;
อุปเนตุ ชโน’ทานิ สทฺธาภาชนม’ตฺตโนฯ

๓๐๓. ปูเรสฺสามี’ติ ตํ ตสฺส สทฺธมฺมามตทานโต;
วิสฺสชฺชิ พฺรหฺมสงฺฆสฺส วจนามตรํสิโยฯ

๓๐๔. ตโตชปาโลทยปพฺพโตทิโต,
มหปฺปโภ พุทฺธทิวากโร นเภ;
มณิปฺปภาสนฺนิภภาสุรปฺปโภ,
ปโมจยํ ภาสุรพุทฺธรํสิโยฯ

๓๐๕. ปโมทยโนฺต อุปกาทโย ตทา,
กเมน อฏฺฐารสโยชนญฺชสํ;
อติกฺกมิตฺวาน สุผุลฺลปาทเป,
วิชมฺภมานาลิคณาภิกูชิตํฯ

๓๐๖. นิรนฺตรํ เนกทิชุปกูชิตํ สุผุรลฺลปเงฺกรุห คนฺธวาสิตํ คโต;
ยสสฺสี มิคทายมุตฺตมํ ตหึ ตปสฺสี อถ ปญฺจวคฺคิยาฯ

๓๐๗. เทวาติเทวํ ติภเวกนาถํ,
โลกนฺตทสฺสึ สุคตํ สุคตฺตํ;
ทิสฺวาน ธีรํ มุนิสีหราชํ,
กุมนฺตณํ เต อิติ มนฺตยึสุฯ

๓๐๘. “ภุตฺวาน โอฬาริกอนฺนปานํ,
สุวณฺณวโณฺณ ปริปุณฺณกาโย;
เอตา’วุโส’ยํ สมโณ อิมสฺส,
กโรม นา’เมฺห อภิวาทนาทึฯ

๓๐๙. อยํ วิสาลนฺวยโต สสูโต,
สมฺภาวนีโย ภุวิ เกตุภูโต;
ปฏิคฺคเหตุํ’รหตา’สนํ ตุ,
ตสฺมา’สนํ’เยวิ’ติ ปญฺญเปมฯ”

๓๑๐. ญตฺวา’ถ ภควา เตสํ วิตกฺกํ ติกฺขพุทฺธิยา;
เมตฺตานิลกทเมฺพหิ มานเกตุํ ปธํสยีฯ

๓๑๑. สมตฺถา นหิ สณฺฐาตุํ สกาย กติกาย เต;
อกํสุ โลกนาถสฺส วนฺทนาทีนิ ธีมโตฯ

๓๑๒. พุทฺธภาวํ อชานนฺตา มุนโย มุนิราชิโน;

อาวุโส วาทโต ตสฺส เกวลํ สมฺทีรยุํฯ

๓๑๓. อถ โลกวิทู โลกนาโถ เตสมฺ‘‘ทีรถ;
อาวุโสวาทโต เนว สตฺถุโน’’ สมฺทีรยิฯ

๓๑๔. ‘‘ภิกฺขเว อรหํ สมฺมา สมฺพุโทฺธ’ติ ตถาคโต’’;
พุทฺธภาวํ ปกาเสตฺวา อตฺตโน เตสมฺ’ตฺตโมฯ

๓๑๕. นิสิโนฺน เตหิ ปญฺญเตฺต ทสฺสเนยฺยุตฺตมาสเน;
พฺรหฺมนาเทน เต เถเร สีลภูสนภูสิเตฯ

๓๑๖. อามเนฺตตฺวาน พฺรหฺมานํ เนกโกฏิปุรกฺขโต;
ธมฺมจกฺกํ ปวเตฺตโนฺต เทสนารํสินา ตทาฯ

๓๑๗. โมหนฺธการราสิมฺปิ หนฺตฺวา โลเก มโนรมํ;
ธมฺมาโลกํ ปทเสฺสตฺวา เวเนยฺยมฺพุชพุทฺธิยาฯ

๓๑๘. มิคกานนสงฺขาโต รณภูมิตเล อิติ;
ราชา มหานุภาโว’วธมฺมราชา วิสารโทฯ

๓๑๙. เทสนาสึ สมาทาย ธีภุเชน มโนรมํ;
เวเนยฺยชนพนฺธุนํ มหานตฺถกรํ สทาฯ

๓๒๐. กิเลสารี ปทาเฬตฺวา สทฺธมฺมชยทุนฺทุภึ;
ปหริตฺวาน สทฺธมฺมชยเกตุํ สุทุชฺชยํฯ

๓๒๑. อุสฺสาเปตฺวาน สทฺธมฺมชยตฺถุณฺตฺตมํ สุภํ;
ปติฎฺฐาปิย โลเกกราชา หุตฺวา สิวงฺกโรฯ

๓๒๒. ปโมเจตฺวาน ชนตํ พฺรหาสํสารพนฺธนา;
นิพฺพาณนครํ เนตุกาโม โลกหิเต รโตฯ

๓๒๓. สุวณฺณาจลกูฏํ’ว ชงฺคมํ จารุทสฺสนํ;
ปโตฺว’รุเวลคามึ ตํ อณฺชสํ’ว สุรณฺชสํฯ

๓๒๔. ภทฺทวคฺคิยภูปาลกุมาเร ตึสมตฺตเก;
มคฺคตฺตยามตรสํ ปาเยนฺวา รสมฺ’ตฺตมํฯ

๓๒๕. ปพฺพชฺชมฺ’ตฺตมํ ทตฺวา โลกสฺส’ตฺถาย ภิกฺขโว;
อุโยฺยเชตฺวาน สมฺพุโทฺธ จาริกํ จรถา’ติ เตฯ

๓๒๖. คโนฺตว’รุเวลํ ชฏิลานม’โนฺต-
ชฏา จ เฉตฺวาน ชฏา พหิทฺธา;
ปาเปตฺว อคฺคณฺชสมฺ’ตฺตโม เต,
ปุรกฺขโต อินฺทุ’ว ตารกาภิฯ

๓๒๗. ปุรกฺขโต เตหิ อนาสเวหิ,

ฉพฺพณฺณรํสาภรนฺตฺตเมหิ;
ทิสงฺคนาโย อติโสภยโนฺต,
ปกฺขีนมกฺขีนิ’ปิ ปีณยโนฺตฯ

๓๒๘ ทินฺนํ ปฏิญฺญํ สมนุสฺสรโนฺต,
ตํ พิมฺพิสารสฺส มหายสสฺส;
โมเจตุกาโม วรราชวํสํ,
ธชูปมานสฺส คุณาลยสฺสฯ

๓๒๙ สิขณฺฑิมณฺฑลารทฺธนจฺจํ ลฏฺฐิวนวฺหยํ;
อุยฺยานม’คมา เนกตรุสณฺฑาภิมณฺฑิตํฯ

๓๓๐ พิมฺพิสารนริโนฺท โส’คตภาวํ มเหสิโน;
สุณิตฺวา ปีติปาโมชฺชภูสเนน วิภูสิโตฯ

๓๓๑ ตมุ’ยฺยานุ’ปคนฺตฺวาน มหามจฺจปุรกฺขโต;
สตฺถุปาทารวิเนฺทหิ โสภยโนฺต สิโรรุเหฯ

๓๓๒ นิสิโนฺน พิมฺพิสารํ ตํ สทฺธมฺมอมตมฺพุนา;
เทวินฺทคียมานคฺควโณฺณ วณฺณาภิราชิโตฯ

๓๓๓ เทวทานวโภคินฺทปูชิโต โส มหายโส;
รมฺมํ ราชคหํ คนฺตฺวา เทวินฺทปุรสนฺนิภํฯ

๓๓๔ นรินฺทเคหํ อานีโต นริเนฺทน สราสโภ;
โภชนสฺสา’วสานมฺหิ จาลยโนฺต มหามหิํฯ

๓๓๕ ปฏิคณฺหิย สมฺผุลฺลตรุราชวิราชิตํ;
รมฺมํ เวลุวนารามํ วิโลจน รสายนํฯ

๓๓๖ สิตปุลินสมูหจฺฉนฺนภาลงฺกตสฺมิํ,
สุรภิกุสุมคนฺธากิณฺณมนฺทานิลสฺมิํ;
วิวิธกมลมาลาลงฺกตมฺพาสยสฺมิํ,
วิปุลวิมลตสฺมิํ วลฺลิยามณฺฑปสฺมิํฯ

๓๓๗ สุรนรมหนีโย จารุปาทารวิโนฺท,
วิมลกมลเนโตฺต กุนฺททนฺตาภิราโม;
คุณรตนสมุโทฺท นาถนาโถ มุนิโนฺท,
กณกกิรณโสโภ โสมโสมฺมานโน โส฿

๓๓๘ วิมลปวรสีลกฺขนฺธวารญฺจ กตฺวา,
รุจิรวรสมาธีกุนฺตมุ‘‘สฺสาปยิตฺวา;
ติขิณตรสุภคฺคํ พุทฺธญาโณรุกณฺฑํ,
วิหรติ ภมยโนฺต กามม’คฺคา วิหาราฯ

๓๓๙ ตทา สุโทฺธทโน ราชา‘‘ปุโตฺต สโมฺพธิมุตฺตมํ;

ปตฺวา ปวตฺตสทฺธมฺมจโกฺก โลกหิตาย เมฯ

๓๔๐ ราชคหํ’จ นิสฺสาย รเมฺม เวลุวเน’ธุนา;
วสตี‘‘ติ สุณิตฺวาน พุทฺธภูตํ สกตฺรชํฯ

๓๔๑ ทฏฺฐุกาโม นวกฺขตฺตุํ นวามเจฺจ มเหสิโน;
นวโยธสหเสฺสหิ สทฺธึ เปเสสิ สนฺติกํฯ

๓๔๒ คนฺตฺวา เต ธมฺมราชสฺส สุตฺวา’โนปมเทสนํ;
อุตฺตมตฺถํ ลภิตฺวาน สาสนมฺปิ นเปสยุํฯ

๓๔๓ เตเสฺว’กมฺปิ อปสฺสโนฺต กาลุทายึ สุภารตึ;
อามเนฺตตฺวา มหามจฺจํ ปพฺพชฺชาภิรตํ สทาฯ

๓๔๔ ‘‘สุคตฺตรตนํ เนตฺวา มม เนตฺตรสายนํ;
เยน เกนจุ’ปาเยน กโรหี’’ติ ตม’พฺรวีฯ

๓๔๕ อถ โยธสหเสฺสน ตมฺปิ เปเสสิ โส’ปิ จ;
คนฺตฺวา สปริโส สตฺถุ สุตฺวา สุนฺทรเทสนํฯ

๓๔๖ อรหตฺตณฺชสํ ปตฺวา ปพฺพชิตฺวา นราสภํ;
นมสฺสโนฺต ส สมฺพุทฺธํ ปคฺคยฺห สิรสญฺชลึฯ

๓๔๗ ‘‘วสนฺตกาลชฺชนีตาติรตฺตวณฺณาภิรามงฺกุรปลฺลวานิ;
สุนีลวณฺณุชฺชลปตฺตยุตฺตา สาขาสหสฺสานิ มโนรมานิฯ

๓๔๘ ภิสิฏฺฐคนฺธากุลผาลิผุลฺลนานาวิจิตฺตานิ มหีรุหานิ;
สุจิตฺตนานามิคปกฺขิสงฺฆสงฺคียมานุตฺตมกานนานิฯ

๓๔๙ สุนีลสาโตทกปูริตานิ สุนาทิกาทมฺพกทมฺพกานิ;
สุคเนฺธนฺทีวรกลฺลหารา รวินฺทรตฺตมฺพุชภูสิตานิฯ

๓๕๐ ตีรนฺตเร ชาตทุเมสุ ปุปฺผกิญฺชกฺขราชีหิ วิราชิตานิ;
มุตฺตาติเสตามลเสกตานิ รมฺมานิ เนกานิ ชลาสยานิฯ

๓๕๑ มนุญฺญเวฬุริยกญฺจุกานิวคุณฺฐิตานิ’จ สุสทฺทเลหิ;
สุนีลภูตานิ มหีตลานิ นภานิ มนฺทานิล สงฺกุลานิฯ

๓๕๒ อนนฺตโภเคหิ ชเนหิ ผีตํ,
สุราชธานึ กปิฟ้าภิธานึ;
คนฺตุํ ภทเนฺต สมโย’’ติอาทึ,
สํวณฺณิ วณฺณํ คมนญฺชสสฺสฯ

๓๕๓ สุวณฺณนํ ตํ สุคโต สุณิตฺวา,
‘‘วเณฺณสิ วณฺณํ คมนสฺสุ’ทายิ;
กินฺนู‘‘ติ ภาสิตฺถ ตโต อุทายิ,
กเถสิ’ทํ ตสฺส สิวงฺกรสฺสฯ

๓๕๔. ‘‘ภเนฺต ปิตา ทสฺสนมิ’จฺฉเต เต,
สุโทฺธทโน ราชวโร ยสสฺสี;
ตถาคโต โลกหิเตกนาโถ,
กโรตุ สญฺญาตกสงฺคหนฺติฯ’’

๓๕๕. สุณิตฺวา มธุรํ ตสฺส คิรํ โลกหิเต รโต;
‘‘สาธุ’ทายิ กริสฺสามิ ญาตกานนฺติ สงฺคหํฯ’’

๓๕๖. ชงฺคโม เหมเมรู’ว รตฺตกมฺพลลงฺกโต;
วิมโล ปุณฺณจโนฺท’ว ตารกาปริวาริโตฯ

๓๕๗. สทฺธึ วีสสหเสฺสหิ สนฺตจิเตฺตหิ ตาทิหิ;
คจฺฉเนฺต สิริสมฺปเนฺน อณฺชเส สฏฺฐิโยชเนฯ

๓๕๘. ทิเน ทิเน วสิตฺวาน โยชเน โยชเน ชิโน;
ทฺวีหิ มาเสหิ สมฺปเตฺต พุโทฺธ ชาตปุรํ วรํฯ

๓๕๙. พุทฺธํ วิสุทฺธกมลานนโสภมานํ,
พาลํสุมาลิสตภานุสมานภานุํ;
จกฺกงฺกิโตรุจรณํ จรณาธิวาสํ,
โลกตฺตเยกสรณํ อรณคฺคกายํฯ

๓๖๐. สมฺปุณฺณเหมฆฏโตรณธูมคนฺธ,
มาเลหิ เวณุปณวาทิหิ ทุนฺทุภีหิ;
จิเตฺตหิ ฉตฺตธชจามรวีชนีหิ,
สุโทฺธทนาทิวนิปา อภิปูชยึสูฯ

๓๖๑. สุสชฺชิตํ ปุรํ ปตฺวา มุนิโนฺท ตํ มโนรมํ;
สุคนฺธิปุปฺผกิญฺชกฺขาลงฺกโตรุตลากุลํฯ

๓๖๒. สุผุลฺลชลชากิณฺณ อโจฺฉทกชลาลยํ;
มยูรมณฺฑลารทฺธ รเงฺคหิ จ วิราชิตํฯ

๓๖๓. จารุจงฺกมปาสาท ลตามณฺฑปมณฺฑิตํ;
ปาเวกฺขิ ปวโร รมฺมํ นิโคฺรธาราม มุตฺตมํฯ

๓๖๔. ‘‘อมฺหากเม’สสิทฺธโตฺถ ปุโตฺต นโตฺต’ติ’’อาทินา;
จินฺตยิตฺวาน สญฺชาตมานสตฺถทฺธสากิยาฯ

๓๖๕. ทหเร ทหเร ราช กุมาเร อิทม’พฺรวุํ;
‘‘ตุเมฺห วนฺทถ สิทฺธตฺถํ นวนฺทาม มยนฺติ ตํฯ’’

๓๖๖. อิทํ วตฺวา นิสีทึสุ กตฺวา เต ปุรโต ตโต;
อทนฺตทมโก ทโนฺต ติโลเกกวิโลจโนฯ

๓๖๗. เตสํ อชฺฌาสยํ ญตฺวา ‘‘น มํ วนฺทนฺติ ญาตโย;

หนฺท วนฺทาปยิสฺสามิ’ทานิ เนสนฺติ’’ ตาวเทฯ

๓๖๘. อภิญฺญา ปาทกชฺฌานํ สมาปชฺชิตฺวา ฌานโต;
วุฏฺฐาย เหมหํโส’ว เหมวโณฺณ ปภงฺกโรฯ

๓๖๙. อพฺภุคฺคนฺตฺวา นภํ สพฺพสตฺตเนตฺตรสายนํ;
คณฺฑมฺพรุกฺขมูลสฺมิํ ปาฏิหาริยสนฺนิภํฯ

๓๗๐. อสาธารณม’เญฺญสํ ปาฏิหาริยมุ’ตฺตมํ;
รมนียตเร ตสฺมิํ อกาสิ มุนิปุงฺคโวฯ

๓๗๑. ทิสฺวา ตม’พฺภุตํ ราชา สุโทฺธทโนนราสโภ;
สญฺชาตปีติปาโมโชฺช สกฺยวํเสกนายโกฯ

๓๗๒. สตฺถุปาทารวิเนฺทหิ สเก จารุสิโรรุเห;
ภูสิเต’กาสิ เต สเพฺพ สากิย’ อกรุํ ตถาฯ

๓๗๓. ธีโร โปกฺขรวสฺสสฺส อวสาเน มโนรมํ;
ธมฺมวสฺสํ ปวเสฺสตฺวา สตฺตจิตฺตาวนุคฺคตํฯ

๓๗๔. มหาโมหรชํ หนฺตฺวา สสโงฺฆ ทุติเย ทิเน;
ปเวกฺขิ สปทาเนน ปิณฺฑาย ปุรมุ’ตฺตมํฯ

๓๗๕. ตสฺส ปาทารวินฺทานิ’รวินฺทานิ อเนกธา;
อุคฺคนฺตฺวา ปติคณฺหิํสุ อกฺกนฺตกฺกนฺตฐานโตฯ

๓๗๖. เทหโชติกทเมฺพหิ โคปุรฏฺฏาลมนฺทิรา;
ปิญฺชรตฺตํ คตา ตสฺมิํ ปาการปฺปภูติ ตทาฯ

๓๗๗. จรนฺตํ ปวิสิตฺวาน ปิณฺฑาย ปุรวีถิยํ;
โลกาโลกกรํ วีรํ สนฺตํ ทนฺตํ ปภงฺกรํฯ

๓๗๘. ปสาทชนเก รเมฺม ปาสาเท สา ยโสธรา;
สีหปญฺชรโต ทิสฺวา ฐิตา เปมปรายณาฯ

๓๗๙. ดสเน มณิรํสีหิ ภาสุรํ ราหุลํ วรํ;
อามเนฺตตฺวา ปทเสฺสตฺวา ‘‘ตุยฺหเม’โส ปิตา’’ติ ตํฯ

๓๘๐. นิเกตมุ’ปสงฺกมฺม สุโทฺธทนยสสฺสิโน;
วนฺทิตฺวา ตม’เนกาหิ อิตฺถีหิ ปริวาริตาฯ

๓๘๑. ‘‘เทว เทวินฺทลีลาย ปุโตฺต เต’ธ ปุเร ปุเร;
จริตฺวา จรเต’ทานิ ปิณฺฑายา’ติ ฆเร ฆเร’’ฯ

๓๘๒. ปเวเทสิ ปเวเทตฺวา’คมา มนฺทิรม’ตฺตโน;
อานนฺทชลสโนฺทห ปูริโต’รุจิโลจนาฯ

๓๘๓. ตโต เสสนรินฺทานํ อิโนฺท อิโนฺทว ลงฺกโต;
กมฺปมาโน ปคนฺตฺวาน เวเคน ชินสนฺติกํฯ

๓๘๔. ‘‘สกฺยปุงฺคว เต เน’ส วํโส มา จร มา จร;
วํเส ปุเตฺต’กราชา’ปิ น ปิณฺฑาย จรี ปุเรฯ’’

๓๘๕. อิติ วุเตฺต นรินฺทน มุนิโนฺท คุณเสขโร;
‘‘ตุยฺหเม’โส มหาราช วํโส มยฺหํ ปน’นฺวโยฯ

๓๘๖. พุทฺธวํโส’’ติ สมฺพุทฺธวํสํ ตสฺส ปกาสยี;
อโถ ตสฺมึ ฐิโตเยว เทเสนฺต ธมฺมมุ’ตฺตรึฯ

๓๘๗. ‘‘อุตฺติฏฺฐ นปฺปมเชฺชยฺย ธมฺมมิ’’จฺจาทิมุ’ตฺตมํ;
คาถํ มโนรมํ วตฺวา โสตูนํ สิวมา’วหํฯ

๓๘๘. ทสฺสนคฺครสํ ทตฺวา สนฺตเปฺปตฺวา ตมุ’ตฺตโม;
เตนา’ภิยาจิโต ตสฺส นิเกตํ สมุปาคโตฯ

๓๘๙. สทฺธึ วิสสหเสฺสหิ ตาทีหิ ทิปทุตฺตมํ;
มธุโรทนปาเนน สนฺตเปฺปตฺวา มหีปติฯ

๓๙๐. จุฬามณีมรีจีหิ ปิญฺชรญฺชลิเกหิ ตํ;
ราชูหิ สห วนฺทิตฺวา นิสีทิ ชินสนฺติเกฯ

๓๙๑. ตา’ปิ เนกสตา คนฺตฺวา สุนฺทรา ราชสุนฺทรี;
นรินฺทน อนุญฺญาตา นิสิทึสุ ตหึ ตทาฯ

๓๙๒. เทเสตฺวา มธุรํ ธมฺมํ ติโลกติลโก ชิโน;
อหมฺป’ชฺช น คเจฺฉยฺยํ สเว พิมฺพาย มนฺทิรํฯ

๓๙๓. ทยาย หทยํ ตสฺสา ผาเลยฺยา’ติ ทยาลโย;
สาวกคฺคยุคํ คยฺห มนฺทิรํ ปิตรา คโตฯ

๓๙๔. นิสีทิ ปวิสิตฺวาน พุโทฺธ พุทฺธาสเน ตหึ;
ฉพฺพณฺณรํสิชาเลหิ ภาสุรโนฺต’ว ภานุมาฯ

๓๙๕. มโนสิลาจุณฺณสมานเทหมรีวิชาเลหิ วิราชมานา;
ปกมฺปิตา เหมลตา’ว พิมฺพา พิมฺพธรา สตฺถุ สมีป’มาคฯ

๓๙๖. สตฺถุ ปาเทสุ สมฺผสฺสสีตลุตฺตมวารินา;
นิพฺพาเปสิ มหาโสกปาวกํ หทยินฺธเนฯ

๓๙๗. ราชา สตฺถุ ปเวเทสิ พิมฺพายา’ติ พหุํ คุณํ;
มุนิโนฺท’ปิ ปกาเสสิ จนฺทกิณฺณรชาตกํฯ

๓๙๘. ตทา นนฺทกุมารสฺส สมฺปเตฺต มงฺคลตฺตเย;
วิวาโห อภิเสโก จ อิติ เคหปฺปเวสนํฯ

๓๙๙. มงฺคลานํ ปุเรเยว ปพฺพาเชสิ ปภงฺกโร;
อนิจฺฉนฺตํ’ว เนตฺวา ตํ อารามํ รมฺมมุตฺตมํฯ

๔๐๐. อตฺตานม’นุคจฺฉนฺตํ ทายชฺชตฺถํ สกตฺรชํ;
กุมารํ ราหุลํ จา’ปิ กุมาราภรณุชฺชลํฯ

๔๐๑. ‘‘สุขา’ว ฉายา เต เม’’ติ อุคฺคิรนฺตํ คิรํ ปิยํ;
‘‘ทายชฺชํ เม ททาหี’ติ ทายชฺชํ เม ททาหิ จ’’ฯ

๔๐๒. อารามเมว เนตฺวาน ปพฺพาเชสิ นิรุตฺตรํ;
สทฺธมฺมรตนํ ทตฺวา ทายชฺชํ ตสฺส ธีมโตฯ

๔๐๓. นิกฺขมฺม ตมฺหา สุคตํสุมาลิ ตหึ ชนฺตุสโรรุหานิ;
สทฺธมฺมรํสีหิ วิกาสยโนฺต อุปาคโต ราชคหํ ปุนา’ปิฯ

๔๐๔. กุสุมากุล สุนฺทรตรุปวเน ปทุมุปฺปล ภาสุรสรนิกเร;
ปฺจงฺกมมณฺฑิตสิตสิกเต สุภสีตวเน วิหรติ สุคโตฯ

๔๐๕. ตทา สุทตฺตวฺหยเสฏฺฐิเสโฏฺฐ,
พหูหิ ภณฺฑํ สกเฏหิ คยฺห;
สาวตฺถิโต ราชคเห มนุเฌฺญ,
สหายเสฏฺฐิสฺส ฆรู’ปคนฺตฺวาฯ

๔๐๖. เตเน’ว วุโตฺต สุภเคน พุโทฺธ,
ชาโต’ติ โลเก ทิปทานมิโนฺท;
สญฺชาตปีตีหิ อุทคฺคจิโตฺต,
รตฺตึ ปภาตํ อิติ มญฺญมาโนฯ

๔๐๗. นิกฺขมฺม ตมฺหา วิคตนฺธกาเร,
เทวานุภาเวน มหาปถมฺหิ;
คนฺตฺวาน ตํ สีตวนํ สุรมฺมํ,
สมฺปุณฺณ จนฺทํ’ว วิราชมานํฯ

๔๐๘. ตํ ทีปรุกฺขํ วิย ปชฺชลนฺตํ,
วิโลจนานนฺทกรํ มเหสึ;
ทิสฺวาน ตสฺสุ’ตฺตมปาทราคํ,
ปฏิคฺคเหตฺวา สิรสา สุธีมาฯ

๔๐๙. คมฺภีรํ นิปุณํ ธมฺมํ สุณิตฺวา วิมลํ วรํ;
โสตาปตฺติผล’มฺปตฺวา สหสฺสนย มณฺฑิตํฯ

๔๑๐. นิมเนฺตตฺวาน สมฺพุทฺธํ สสงฺฆํ โลกนายกํ;
วณฺณคนฺธรสูเปตํ ทตฺวา ทานํ สุขาวหํฯ

๔๑๑. สตฺถุ อาคมนตฺถาย สาวตฺถินครํ วรํ;
ปฏิญฺญํ โส คเหตฺวาน คจฺฉโนฺต อนฺตราปเถฯ

๔๑๒. โยชเน โยชเน วารุ จิตฺตกมฺมสมุชฺชเล;
วิหาเร ปวเร ทตฺวา การาเปตฺวา พหุํ ธนํฯ

๔๑๓. สาวตฺถึ ปุน’ราคนฺตฺวา ปาสาทสตมณฺฑิตํ;
โตรณงฺฆิกปาการโคปุราทิวิราชิตํฯ

๔๑๔. ปุรํ อปหสนฺตํ’ว เทวินฺทสฺสา’ปิ สพฺพทา;
สพฺพสมฺปตฺติสมฺปนฺนํ นจฺจคีตาทิโสภิตํฯ

๔๑๕. ตสฺมิํ โส วิหเรยฺยา’ติ ภควา โลกนายโก;
สมนฺตานุวิโลเกนฺโต วิหารารหภูมิกํฯ

๔๑๖. เชตราชกุมารสฺส อุยฺยานํ นนฺทโนปมํ;
ฉายูทกาทิสมฺปนฺนํ ภูมิภาคํ อุทิกฺขิยฯ

๔๑๗. หิรญฺญโกฏิสนฺถารวเสเน’ว มหายโส;
กิณิตฺวา ปวเร ตมฺหิ นรามรมโนหเรฯ

๔๑๘. นิจฺจํ กิงฺกิณิชาลนาทรุจิรํ สิงฺคีว สิงฺคากุลํ,
รมฺมํเนกมณีหิ ฉนฺนฉทนํ อามุตฺตมุตฺตาวลิํ;
นานาราควิตาน ภาสุรตรํ ปุปฺผาทินา’ลงฺกต,
จิตฺรํ คนฺธกุฏิํ วรํ สุวิปุลํ กาเรสิ ภูเสขรํฯ

๔๑๙. ขินฺตฺรชานมฺปิ วิสาลมาลยํ,
วิตานนานาสยนาสนุชฺชลํ;
สุมณฺฑิตํ มณฺฑปวงฺกมาทินา,
วิลุมฺปมานํ มนโลจนํ สทาฯ

๔๒๐. อถาปิ สณฺหามลเสตวาลุกํ,
สเวทิกาจารุวิสาลมาลกํ;
ชลาสยํ สาต’ติสีตโลทกํ,
สุคนฺธิโสคนฺธิกปงฺกชากุลํฯ

๔๒๑. สุผุลฺลสาลาสนโสคนาค,
ปุนฺนาคปูคาทิวิราชมานํ;
มโนรมํ เชตวนาภิธานํ,
การาปยี เสฏฺฐิ วิหารเสฏฺฐํฯ

๔๒๒. วิสาลเกลาสธราธรุตฺตมา-
ภิรามปาการผนินฺทโคปิโต;
ชนสฺส สพฺพาภิมนตฺถสาธโก,
วิหารจินฺตามณิ โส วิราชิเตฯ

๔๒๓. ตโต อาคมนตฺถาย มุนินฺทํ นาถปิณฺฑิโก;
ทูตํ ปาเหสิ โส สตฺถา สุตฺวา ทูตสฺส สาสนํฯ

๔๒๔ มหตา ภิกฺขุสงฺฆน ตทา ตมฺหา ปุรกฺขโต;
นิกฺขมิตฺวา’นุปุพฺพน ปโตฺต สาวตฺถิมุตฺตมํฯ

๔๒๕ สมุชฺชลานิ เนกานิ ธชานาทาย สุนฺทรา;
กุมารา ปุรโต สตฺถุ นิกฺขมิํสุ สุรา ยถาฯ

๔๒๖ นิกฺขมิํสุ ตโต เตสํ ปจฺฉโต ตรุณงฺคนา;
จารุปุณฺณฆฏาทาย เทวกญฺญา ยถา ตถาฯ

๔๒๗ ปุณฺณปาติํ คเหตฺวาน เสฏฺฐิโน ภริยา ตถา;
สทฺธิํ เนกสติตฺถิหิ เนกาลงฺการลงฺกตาฯ

๔๒๘ มหาเสฏฺฐิ มหาเสฏฺฐิสเตหิ สห นายกํ;
อพฺภุคฺคญฺฉิ มหาวีรํ ปูชิโต เตหิ เนกธาฯ

๔๒๙ ฉพฺพณฺณรํสีหิ มโนรเมหิ,
ปุรํ วรํ ปิญฺชรวณฺณภาวํ;
เนโนฺต มุนิโนฺท สุคโต สุคโตฺต,
อุปาวิสี เชตวนํ วิหารํฯ

๔๓๐ จาตุทฺทิสสฺส สงฺฆสฺส สมฺพุทฺธปมุขสฺส’หํ;
อิมํ ทมฺมิ วิหารนฺติ สตฺถุ จารุกรมฺพุเชฯ

๔๓๑ สุคนฺธวาสิตํ วาริํ เหมภิงฺการโต วรํ;
อากิริตฺวา อทา รมฺมํ วิหารํ จารุทสฺสนํฯ

๔๓๒ สุรมฺมํ วิหารํ ปฏิคฺคยห เสฏฺฐํ,
อนเคฺฆ วิจิตฺตาสนสฺมิํ นิสิโนฺน;
ชนินฺทานมิโนฺท ติโลเกกเนโตฺต,
ติโลกปฺปสาทาวหํ ตํ มนุญฺญํฯ

๔๓๓ อุทารานิสํสํ วิหารปฺปทาเน,
อนาถปฺปทาเนน นาถสฺส ตสฺส;
สุทตฺตาภิธานสฺส เสฏฺฐิสฺส สตฺถา,
ยสสฺสี หิเตสี มเหสี อเทสีฯ

๔๓๔ อุทารานิสํสํ วิหารปฺปทาเน,
กเถตุํ สมโตฺถ วินา ภูริปญฺญํ;
ติโลเกกนาถํ นโร โกสิ ยุโตฺต,
มุขานํ สหเสฺสหิ เนเกหิ จา’ปิฯ

๔๓๕ อิติ วิปุลยโส โส ตสฺส ธมฺมํ กเถตฺวา,
อปิ สกลชนานํ มานเส โตสยโนฺต;
ปรมมธุรนาทํ ธมฺมเภริํ มหนฺตํ,
วิหรติ ปหรโนฺต ตตฺถ ตตฺถูปคนฺตฺวาฯ

๔๓๖. เอวํ ติโลกหิตเทน มหาทเยน,
โลกุตฺตเมน ปริภุตฺตปเทสปนฺติํ;
นิจฺจํสุราสุรมโหรครกฺขสาทิ,
สมฺปูชิตํ อหมิ’ทานิ นิทสฺสสิสฺสํฯ

๔๓๗. สทฺธมฺมรํสินิกเรหิ ชินํสุมาลิ,
เวเนยฺยปงฺกชวนานิ วิกาสยนฺโต;
วาสํ อกาสิ ปวโร ปฐมมฺหิ วเสฺส,
พาราณสิมฺหิ นคเร มิคกานนมฺหิฯ

๔๓๘. นานาปฺปการรตนาปณปนฺติวีถิ,
รเมฺม ปุเร ปวรราชคหาภิธาเน;
วาสํ อกาสิ ทุติเย ตติเย จตุเตฺถ,
วเสฺสปิ กนฺตตรเวลุวเนว นาโถฯ

๔๓๙. ภูปาลโมฬิมณิรํสิวิราชมานํ,
เวสาลินามวิทิตํ นครํ สุรมฺมํ;
นิสฺสาย สกฺยมุนิเกสริ ปญฺจมมฺหี,
วสฺสมฺหิ วาสมกริตฺถ มหาวนสฺมิํฯ

๔๔๐. ผุลฺลาตินีลวิมลุปฺปลจารุเนโตฺต,
สิํคีสมานตนุโชติหิ โชตมาโน;
พุโทฺธ อนนฺตคุณสนฺนิธิ ฉฎฺฐวเสฺส,
วาสํ อกา วิปุลมงฺกุล ปพฺพตสฺมิํฯ

๔๔๑. คมฺภีรทุทฺทสตรํ มธุรํ มรูนํ,
เทเสตฺว ธมฺมมตุโล สิริสนฺนิวาโส;
เทวินฺทสีตลวิสาลสิลาสนสฺมิํ,
วสฺสมฺหิ วาสม’กรี มุนิ สตฺตมมฺหิฯ

๔๔๒. ผุลฺลารวินฺทจรโณ จรณาธิวาโส,
โส สุํสุมารคิรินามธราธรมฺหิ;
วาสํ อกา ปรมมารชิ อฎฺฐมสฺมิํ,
วสฺสมฺหิ กนฺตรเภสกลาวนมฺหิฯ

๔๔๓. นานามตาติพหุติตฺถิยสปฺปทปฺปํ,
หนฺตฺวา ติโลกติลโก นวมมฺหิ วเสฺส;
วาสํ อกาสิ รุจิเร อติทสฺสนีเย,
โกสมฺพิสิมฺพลิวเน ชินปกฺขิราชาฯ

๔๔๔. เตสํ มหนฺตกลหํ สมิตุํ ยตีนํ,
นิสฺสาย วารณวรํ ทสมมฺหิ วเสฺส;
ปุปฺผาภิกิณฺณวิปุลามลกานนสฺมิํ,
วาสํ อกา มุนิวโร วรปารเลยฺยฯ

๔๔๕. ธมฺมามเตน ชนตํ อชรามรตฺตํ,
เนโนฺต วิโลจนมโนหรสุทฺธทโนฺต;
นาลาภิธานทิชคามวเร มุนิโนฺท,
วาสํ อกา อมิตพุทฺธิ ทเสกวเสฺสฯ

๔๔๖. วรญฺช จารุทิชคามสมีปภูเต,
อารามเก สุรภิปุปฺผผลาภิราเม;
สพฺพญฺญุ สกฺยมุนิ พารสมมฺหิ วเสฺส,
วาสํ อกาสิ ปุจิมนฺททุมินฺทมูเลฯ

๔๔๗. ผุลฺลารวินฺทวทโน รจิจารุโสโภ,
โลกสฺส อตฺถจริยาย ทยาธิวาโส;
วาสํ อกา รุจิรจาลิยปพฺพตสฺมึ,
วีโร ติโลกครุ เตรสมมฺหิ วเสฺสฯ

๔๔๘. พนฺธูกปุปฺผสมปาทกราภิราโม,
ธมฺมิสฺสโร ปวรเชตวเน สุรเมฺม;
ธีโร มหิทฺธิ มุนิ จุทฺทสมมฺหิ วเสฺส,
วาสํ อกา สกลสตฺตหิเตสุ ยุโตฺตฯ

๔๔๙. วเนยฺยพนฺธุวนราคคเช วิหนฺตฺวา,
วสฺสมฺหิ ปญฺจทสเม มุนิสีหราชา;
วาสํ อกา กปิลวตฺถุธราธโรรุ,
นิโคฺรธรามรมณียมณิคฺคุหายํฯ

๔๕๐. ยกฺขมฺปิ กกฺขลตรํ สุวินีตภาวํ,
เนตฺวา ปุเร วรตมาลวกาภิธาเน;
วสฺมมฺหิ วาสมกรี ทสฉฎฺฐมมฺหิ,
เนโนฺต ชนํ พหุตรมฺปิ จ สนฺติมคฺคํฯ

๔๕๑. ปาการโคปุรนิเกตนโตรณาทิ,
เนตฺตาภิรามวรราชคเห มเหสิ;
วาสํ อกานธิวโร ทสสตฺตมมฺหิ,
วสฺสมฺหิ ปตฺถยโส ภุวนตฺตยสฺมึฯ

๔๕๒. ธโมฺมสเธน มธุเรน สุขาวเหน,
โลกสฺส โฆรตรราครชํ วิหนฺตฺวา;
วสฺสมฺหิ วาสมกรี ทสอฎฺฐมสฺมึ,
องฺคีรโส ปวรจาลิยปพฺพตสฺมึฯ

๔๕๓. วนยฺยพนฺธุชนโมหริปุํ อุฬารํ,
หนฺตฺวาน ธมฺมอสินา วรธมฺมราชา;
เอกูนวีสติมเก ปุน ตตฺถ วเสฺส,
วาสํ อกา มธุรภารติ โลกนาโถฯ

๔๕๔ สุทฺธาสโย ปวรราชคเห วิจิเตฺต,
วาสํ อกาสิ สมวีสติมมฺหิ วเสฺส;
โลกสฺส อตฺถจรเณ สุภกปฺปรุโกฺข,
จินฺตามณิปฺปวรภทฺทฆโฏ มุนินฺทฯ

๔๕๕ เอวํ ติโลกมหิโต อนิพทฺธวาสํ,
กตฺวา จรมฺปฐมโพธิยุทารปโญฺญ;
ฉพฺพณฺณรํสิสมุเปตวิจิตฺตเทโห,
โลเกกพนฺธุ ภควา อวเสสกาเลฯ

๔๕๖ สาวตฺถิยํ ปวรเชตวเน จ รเมฺม,
ทิพฺพาลเย จ สมลงฺกตปุพฺพราเม;
วาสํ อกาสิ มุนิ วีสติปญฺจวเสฺส,
โลกาภิวุทฺธินิรโต สุขสนฺนิวาโสฯ

๔๕๗ อิติ อมิตทโย โย ปญฺจตาฬีสวเสฺส,
มนุชมนวนสฺมึ ชาตราคคฺคิราสึ;
ปรมมธุรธมฺมมฺพุหิ นิพฺพาปยนฺโต,
อวสิ สมุนิเมโฆ โลกสนฺตึ กโรตุ!

๔๕๘ ปุญฺญาวรงฺคนา มยฺหํ สญฺชาตา มนมนฺทิเร;
โตสยนฺตี สพฺพชนํ วุทฺธึ คจฺฉตุ สพฺพทาฯ

๔๕๙ ฐิตํ ยํ รจยเนฺตน ชินสฺส จริตํ มยา;
ปุญฺญํ ตสฺสานุภาเวน สมฺปโตฺต ตุสิตาลยํฯ

๔๖๐ เมเตฺตยฺยโลกนาถสฺส สุณโนฺต ธมฺมเทสนํ;
เตน สทฺธึ จิรํ กาลํ วินฺทโนฺต มหตึ สิรึฯ

๔๖๑ พุเทฺธ ชาเต มหาสโตฺตรเมฺม เกตุมนีปุเร;
ราชวํเส ชนีตฺวาน ติเหตุปฏิสนฺธิโกฯ

๔๖๒ จีวรํ ปิณฺฑปาตญฺจ อนคฺฆํ วิปุลํ วรํ;
เสนาสนญฺจ เภสชฺชํ ทตฺวา ตสฺส มเหสิโนฯ

๔๖๓ สาสเน ปพฺพชิตฺวาน โชเตโนฺต ตมนุตฺตรํ;
อิทฺธิมา สติมา สมฺมา ธาเรโนฺต ปิฏกตฺตยํฯ

๔๖๔ ภฺยากโต เตน พุโทฺธ ยํ เหสฺสตีติ อนาคเต;
อุปฺปนฺนุปฺปนฺนพุทฺธานํ ทานํ ทตฺวา สุขาวหํฯ

๔๖๕ สํสาเร สํสรโนฺต หิ กปฺปรุโกฺข จ ปาณินํ;
อิจฺฉิติจฺฉิตมนฺนาทึ ททโนฺต มธุรํ จรํฯ

๔๖๖ มํสโลหิตเนตฺตาทึ ททํ จิตฺตสมาหิโต;
สีลเนกฺขมฺมปญฺญาทึ ปูเรโนฺต สพฺพปารมึฯ

๔๖๗. ปารมิสิขรํ ปตฺวา พุโทฺธ หุตฺวา อนุตฺตโร;
เทเสตฺวา มธุรํ ธมฺมํ ชนฺตูนํ สิวมาวหํฯ

๔๖๘. สพฺพํ สเทวกํ โลกํ พฺรหาสํสารพนฺธนา;
โมจยิตฺวา วรํ เขมํ ปาปุเณฺยํ สิวํ ปุรํฯ

๔๖๙. ลงฺกาลงฺการ ภูเตน ภูปาลนฺวยเกตุนา;
วิชยพาหุนา รญฺญา สกนาเมน การิเตฯ

๔๗๐. สฺโตยาสยปาการ โคปุราทิวิราชิเต;
ปริเวณวเร รเมฺม วสตา สนฺตวุตฺตินาฯ

๔๗๑. เมธงฺกราภิธาเนน ทยาวาเสน ธีมตา;
เถเรน รจิตํ เอตํ สพฺภ สํเสวิตํ สทาฯ

๔๗๒. เอเว ภเว’ธ คาถานํ เตสตฺตติ จตุสฺสตํ;
คนฺถโต ปญฺจปญฺญาสา-ธิกํ ปญฺจสตํ อิติฯ